

CENTAR ZA KOMPARATIVNOHISTORIJSKE
I INTERKULTURNE STUDIJE

VLADAN DESNICA I SPLIT 1920. - 1945.

Zbornik radova s Desničinih susreta 2014.

„...cilj je *Desničinih susreta 2014.: Vladan Desnica i Split (1920. – 1945.)* bio, s jedne strane, istražiti, kritički propitati i raspraviti otvorena pitanja u vezi s obiteljskim, profesionalnim (pravničkim) i, nadasve, generacijskim umjetničkim sazrijevanjem Vladana Desnice u Splitu, a potom i pitanja u vezi s časopisom *Magazin Sjeverne Dalmacije* te Desničinim shvaćanjima umjetničkog stvaralaštva i političkog angažmana u njegovim splitskim godinama. S druge strane, cilj je bio raspraviti otvorena pitanja u vezi s kulturnom, društvenom i političkom situacijom Splita u kojoj je Desnica odrastao i sazrio kao stvaralac. I sâm je nekoliko puta napomenuo da je na *Proljećima Ivana Galeba* počeo raditi u Splitu kasnih 1930-ih pa čak i da je sve najvažnije – što je kao pisac naučio – naučio u Splitu.“

Iz uredničkog predgovora

Uredili
DRAGO ROKSANDIĆ
IVANA CVIJOVIĆ JAVORINA

VLADAN DESNICA I SPLIT 1920. – 1945.
Zbornik radova s Desničinih susreta 2014.

Biblioteka DESNIČINI SUSRETI

sv. 13

Nakladnik

Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, Centar za komparativnohistorijske i
interkulturalne studije
Filozofski fakultet, Sveučilište u Splitu
FF-press

Za nakladnika

prof. dr. sc. Vlatko Previšić
prof. dr. sc. Aleksandar Jakir

Uredili

prof. dr. sc. Drago Roksanđić
Ivana Cvijović Javorina, prof.

Recenzenti

prof. dr. sc. Zvonko Kovač
prof. dr. sc. Boris Škvorc

Tiskanje ove knjige financijski je pomognuto sredstvima
Programskog ugovora Sveučilišta u Zagrebu za akademsku godinu 2014./2015. i
sredstvima Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu

Fotografija na naslovnici

Vladan Desnica (iz fotodokumentacije dr. sc. Uroša Desnice)

**VLADAN DESNICA I SPLIT
1920. – 1945.**

**Zbornik radova sa znanstvenog
skupa Desničini susreti 2014.**

Uredili

Drago Roksandić
Ivana Cvijović Javorina

 FF press

Filozofski fakultet u Zagrebu
Zagreb, 2015.

Sadržaj

Drago Roksandić i Ivana Cvijović Javorina	
Riječ unaprijed	7
Aleksandar Jakir	
O nekim značajkama razvoja Splita u međuratnom razdoblju	13
Tomislav Brandolica	
Društvena raslojavanja u međuratnom Splitu: jedna povijest odozdo	27
Stanko Piplović	
Urbani razvitak Splita između dva svjetska rata	41
Vladimir Rismondo	
Vladan Desnica u izvorima iz obiteljskog arhiva profesora Vladimira Rismonda st. iz Splita	73
Bojan Đorđević	
Govor književnog lika i govor dokumenta: jedna epizoda iz <i>Proljeća Ivana Galeba</i> .	87
Svetlana Šeatović Dimitrijević	
Dalmatinski mediteranizam Vladana Desnice: splitski period	99
Tonći Šitin	
Desnica u tjesnacima zanosa i duhovne obmane međuratne Dalmacije	115
Vladan Bajčeta	
Slijepac na žalu – poezija Vladana Desnice	125
Vladimir Gvozden	
<i>Magazin Sjeverne Dalmacije</i> i Desničina politika književnosti: nekoliko napomena .	147
Stanislava Barać	
Implicitni čitalac <i>Magazina Sjeverne Dalmacije</i> : pokušaj rekonstrukcije.	157
Drago Roksandić	
Vladan Desnica i <i>Magazin Sjeverne Dalmacije</i> : književnik i (ne)moć tradicije. . . .	181
Dragan Bakić	
Prilog za biografiju: politička karijera Uroša Desnice u vremenu iskušenja (1919– 1941)	235
Šime Pilić	
O agrarnom pitanju u međuratnoj Dalmaciji i radovima dr. Uroša Desnice	259
Marijan Buljan	
Uroš Desnica i Narodna radikalna stranka u Splitu 1920-ih prema splitskoj periodici	285
Stjepan Matković	
Senatori iz Splita: suočavanje s krizom Jugoslavije i jugoslavenstva	307

Nikolina Konjević Milošević

Poetika umetničke proze Vladana Desnice 331

Miljenko BuljacVeristička poetika *Zimskoga ljetovanja* – prvi tipološki krug literarnosti Vladana
Desnice 343

Prilozi. 359

Drago Roksandić i Ivana Cvijović Javorina

Splitske adrese Vladana Desnice 361

Popis slikovnih priloga 375

Autori članaka 378

Recenzenti članaka 379

Bilješka o urednicima. 380

Imensko kazalo 381

RIJEČ UNAPRIJED

Drago Roksandić i Ivana Cvijović Javorina

Na prvi pogled, dva opsežna sveska knjige *Hotimično iskustvo: diskurzivna proza Vladana Desnice* – koji sadržavaju sve piščeve objavljene eseje, studije i rasprave, zatim prikaze, ocjene i kritike, polemike te intervjuje i razgovore, a na kraju i rukopise iz njegove neobjavljene ostavštine – ničim ne opravdavaju temu splitskih *Desničinih susreta 2014.* – *Vladan Desnica i Split (1920. – 1945.)*.¹ Pažljivu čitatelju neće biti teško uočiti da je pisac u svojim kasnijim godinama, nakon odlaska iz Splita, rijetko kada spominjao iskustva iz grada svoje mladosti. Ako je to i činio, u pravilu se ograničavao na *što*, izbjegavajući *gdje*. Nasuprot tome, Marinkovićeve „Biografija Vladana Desnice“, objavljena u drugom svesku spomenutog izdanja, uputila je Pripremni odbor *Desničinih susreta 2014.* na pretpostavku da su upravo splitske godine – uključujući šibenska, zagrebačka i pariška *intermezza* u periodu od 1921. do 1930. – ključne za razumijevanje Desničina stvaralačkog sazrijevanja.²

Tome su prvorazredno svjedočanstvo i sjećanja Vladimira Rismonda, Desničina prijatelja iz tih godina.³ Rismondo nije bio jedini s kojim je Desnica u Splitu bio blizak upravo zbog umjetničkih afiniteta i koji bi vjerojatno mogao slično svjedočiti. U Desničinoj ostavštini više je pisama intoniranih poput pisma slikara Vjekoslava Paraća iz Pariza 17. travnja 1930.:

Dragi Desnica! Koliko li sam se samo puta sjetio na Vas i nikad da Vam se javim. No što ćete to Vam je moja mana ili komodnost, lijenost ili već kako hoćete. No Boga mi koji put čisto ko da mi falite. Onda na primjer kada prolazim i razgledam koji muzej, pa kad mi se pred nosom isprči trbušasta cukarijera ili kad vidim koji osobiti stolac Louis XV ili XVI onaj s krivim i onaj s aretim nogama onda „nema Boga“ da se nesjetim na Vas. Kad je sumorno vrijeme a iza lumparije onda naravna stvar da je pravi štimung da se ide po antiquariatima, tada mi osobito falite. Ajde izmislite nešto pa se dogovarajte ovamo. Karneval je doduše prošao, ali zato sada počinje proljeće i hiljade šarenih tankih oprava čeka da samo malo bolje zagrije pa da izlete na boulevarde. (...) ⁴

Prijateljska intonacija, uvažavanje Desničine kultiviranosti i izobraženosti, ali i spontanosti dolaze na takav način do izražaja i u porukama osoba starijih od Vjekoslava Paraća, rođenog 1904. Najveće povjerenje mu je tada bio iskazivao skladatelj Ivo Parać, rođen 1890. godine:

¹ Vladan DESNICA, *Hotimično iskustvo: diskurzivna proza Vladana Desnice* (prir. Dušan Marinković), 2 sv., Zagreb 2005. – 2006.

² *Isto, Knjiga druga*, 223–231.

³ Vladimir RISMONDO, „Poezija Vladana Desnice“, „Književni profil Vladana Desnice“, „Sjećanje na Vladana Desnicu“ i „Vladan Desnica“, u: ISTI, *Oblici i slova*, Split 1979., 133–136, 179–183, 210–213 i 214–220.

⁴ Vjekoslav Parać – Vladanu Desnici, Pariz, 17. travnja 1930., Osobna ostavština Vladana Desnice.

Dragi Vladane, (p)rimio sam Vaše cijenjeno pismo, i jedva da Vam odgovaram ... Strašno sam neraspoložen i nemam baš volje za ništa, pa tako ni za pisanje. Nego nestrpljivo čekam da stignete u Splitu, pa da me po malo razgalite dušu i da mi rastjerate tumornu maglu što okolo mene vije. – Zahvaljujem Vam na prijateljske podstreke e da čim prije dovršim Bijednu Maru, ali zamislite si Vi u kakvom se ja nalazim duševnom stanju, koji nimalo ide u korist jednog takvog proćućenog estetskog posla. Vi znate da kad ja započnem jednu stvar, u brzo je vodim do konca: tako se nadam i vjerujem u pogledu instrumentacije ove opere, okolo čega već nekako radim, ali nimalo kako bi baš trebalo. Imam mnoge i mnoge stvari da Vam pričam, ali nipošto pismeno: govoriti ćemo kad se Vi vratite u Splitu, a to želim da čim prije bude. Pozdravite mi sve prijatelje i doviđenja Vaš Ivo Parać.⁵

S Ivom Paraćem u vezi bio je i Desničin skromni ulazak u kulturnu javnost. U Splitu je izgleda prvi put medijski bio registriran u *Novom dobu* 1932. godine kao sporedni lik u bilješci preuzetoj iz beogradskog tiska „O Paraćevoj ‘Bijednoj Mari’“:

Beogradsko „Vreme“ donosi sliku našeg sugrađanina M[ae]str]a Iva Paraća, a uza nju jedan prikaz njegove opere „Bijedna Mare“ koju je u posljednje vrijeme baš dovršio za teatar. U prikazu su donesene neke općenite informacije u Paraću, pa se zatim govori o libretu, koji je, prema Luki Botiću, iskonstruisao sam kompozitor, a pomagao mu je pri pisanju g. Vladan Desnica.⁶

Istim beogradsko-splitskim redosljedom pojavio se i svojim prvim autorskim radom „Izložba vajara Dujma Penića u Splitu“, objavljenim u Beogradu 1933. godine, u Desničinoj dvadeset i osmoj godini, a potom u splitskom *Novom dobu*.⁷ Važno je da se tom prilikom u javnosti oglasio kao čovjek od prepoznatljiva umjetničkog ukusa s jasnim odmakom od Meštrovićevih kanona, a s formulacijama koje anticipiraju „zrelog“ Desnicu:

U Penićevim odlikama: u euritmiji života, skladnosti i harmoničnosti koncepcija i staloženosti izraza, u njegovu stavu prema pojavama i otkrovenjima života, stavu koji nije violentna reakcija unezverenog primitivca nego osjećajem protkana, sređena kontemplativnost, u tom mirnom i dubokom sisanju sokova života i u tom mirnom ali širokom zahvatu svih ljudskih elementarnih sadržaja i emocija, mi gledamo blagodat jednog kulturnog naslijeđa koje – više nego što bi se naslijeđivalo po krvi – živi u duhovnoj atmosferi i u kulturnoj tradiciji, a kojoj je najjasniji znamen instinktivna, prirođena familijarnost sa višim stepenima razvoja čovječjeg duha i umjetničkog izražavanja.⁸

Pišući o Peniću, Desnica kao da piše ono što će dvadesetak godina kasnije kritičari pisati o njemu samom. Sve je implicirano u Desničinoj kritici – uključujući mediteranizam i njegovu aproprijaciju Crocea!

Za takva Vladana Desnicu, kao ni za većinu drugih njemu sličnih nazora, nije tada u splitskoj javnosti bilo previše afiniteta. Splitski kulturni *main-stream*, neovisno o političkim orijentacijama, nije mario ni za mediteranizam ni za Crocea. Za Vladana Desnicu još i ma-

⁵ Ivo Parać – Vladanu Desnici, Split, 10. prosinca 1931., Osobna ostavština Vladana Desnice.

⁶ *Novo doba* (Split), br. 93, 21. 4. 1932., 4. Beogradski i splitski novinski *début* sigurno nije ushitio Desnicu jer je suradnja s Ivom Paraćem bila mnogo složenije naravi. Vidjeti: V. DESNICA, *Hotimično iskustvo. Knjiga druga*, 225.

⁷ *Život i rad*, god. VI, knj. 17, sv. 99, Beograd 1933., 1211–1213 (ćir.). Isti tekst, ali pod naslovom „Kipar Dujam Penić. (Prigodom izložbe u Splitu)“ objavljen je u splitskom *Novom dobu*, br. 241, 14. 10. 1933., 9.

⁸ V. DESNICA, *Hotimično iskustvo. Knjiga prva*, 337.

nje jer je bio sin dr. Uroša Desnice, desetljećima već javno vrlo eksponiranog u Dalmaciji i sučeljenog na raznim frontama u raznim situacijama.⁹ Iako je dr. Uroš Desnica svoj politički zenit bio doživio upravo u Splitu 1920./1921. godine, kao jedan od ključnih dužnosnika u Pokrajinskoj vladi za Dalmaciju, definitivno se doselio u ovaj grad tek 1927. godine, kada je i svoj odvjetnički ured prenio iz Obrovca u Split. O tome je obavijestio splitsku javnost u *Novom dobu*: „Odvjetnik Dr. Uroš Desnica otvorio je kancelariju u Splitu Sinjska ulica 7 II. kat (kuća Brainović, povrh Trgovačke Komore).“¹⁰

Njegov sin Vladan bio je tada student prava u Zagrebu i spremao se u Pariz zbog motivacija koje su, čini se, najmanje bile pravničke naravi:

Akademске 1927/28. odlučio je da studira dva semestra pravo i filozofiju u Parizu, ali je ponajviše „slušao tečajeve povijesti i teorije umjetnosti“, radeći na svome muzikološkom, historijskom i likovnom obrazovanju, nego što je pohađao predavanja iz prava. Po brojnim sačuvanim afišama i programima s muzičkih koncerata i slikarskih izložbi vidi se koliko je participirao u kulturnoj ponudi u Parizu.¹¹

Nije bio jedini Splitsanin sličnih motivacija u Parizu u to doba. Naprotiv. Pored Vjekoslava Paraća tamo su tada bili i Dujam Penić, Andro Vid Mihičić i Juraj Plančić, ali i Bogdan Radica te više drugih koji nisu bili Splitsani, ali su ih slični afiniteti mogli povezivati, poput, primjerice, Sergija Glumca.

Međutim, Desnica je svoju budućnost vidio u Splitu. On i mnogi drugi u to su se doba doseljavali u Split kao u grad koji ima „budućnost“, kao što su u skoro desetljetnom rasponu zabilježili i Marko Car i Tin Ujević. Za Cara,

Split je u ovom trenutku varoš koja živi mahom u budućnosti. U teoriji, i kao po nekom aktu samoodredjenja, on je sebi namenio ulogu trećeg kulturnog i ekonomskog centra u sklopu nove države. Posle Beograda i Zagreba – veli se ovde – ima da dodje odmah Split. I to će morati neminovno biti, čim se oko njega pomnože prilazna i saobraćajna sredstva, čim se u njegovu luku slije širi i bujniji mlaz ekonomskog života. Za sad je ovde taj život, a naročito trgovački promet zbog političke situacije na Jadranu, još suviše mlitav da bi mogao da da impresiju jačeg pokreta i intenzivnijeg rada. Jedino fijuk lokomotive na željezničkoj stanici, koji s vremena na vreme propišti vazduhom, deluje na putnika kao neki predznak lepših dana, kao neka fanfara budućnosti.¹²

Pišući usred velike svjetske krize, 1930. godine, Tin Ujević bio je skoro na granici splitske urbane euforije:

Split je i ranije, premda nije bio glavni grad Dalmacije, bio najveći po svojoj luci i središnjem položaju; svoj novi porast duguje on seljenju zadarskoga činovništva i ličkoj željeznici iz 1925. koja je, dižući prometne veze, privukla radnu snagu iz okoline. Već od 1925. mogao je putnik da običnim okom primijeti širenje grada prema periferiji, dok je u isti mah konstatirao kako se lijepo diže u mjestu blagostanje i luksuz. Split, koji je sada postao sijelo

⁹ Dovoljno je pogledati koliko ga i gdje sve registriraju digitalni pretraživači *Novog doba* i *Jadranskog dnevnika* u Sveučilišnoj knjižnici u Splitu (<http://dalmatica.svkst.hr/?sitetext=315>).

¹⁰ *Novo doba* (Split), br. 217, 17. 9. 1927., 6.

¹¹ V. DESNICA, *Hotimično iskustvo. Knjiga druga*, 224.

¹² Marko CAR, „Utisci iz Splita“, *Novo doba* (Split), br. 182, 12. 8. 1922., 2–3.

banovine, vjeruje u još veći napredak ako se ostvare nove željezničke mreže. I može se mirne duše reći: na prekrasnom suncu prvih januarskih dana ove 1930. osjeća se, na šetnji pod paomama na obali, jedan talas novoga života. Ova luka živi, pa ako i nije Madrid, kao da će da bude jedna jadranska Barcelona.¹³

Dakle, cilj je *Desničinih susreta 2014.: Vladan Desnica i Split (1920. – 1945.)* bio, s jedne strane, istražiti, kritički propitati i raspraviti otvorena pitanja u vezi s obiteljskim, profesionalnim (pravničkim) i, nadasve, generacijskim umjetničkim sazrijevanjem Vladana Desnice u Splitu, a potom i pitanja u vezi s časopisom *Magazin Sjeverne Dalmacije* te Desničinih shvaćanjima umjetničkog stvaralaštva i političkog angažmana u njegovim splitskim godinama. S druge strane, cilj je bio raspraviti otvorena pitanja u vezi s kulturnom, društvenom i političkom situacijom Splita u kojoj je Desnica odrastao i sazrio kao stvaralac. I sâm je nekoliko puta napomenuo da je na *Proljećima Ivana Galeba* počeo raditi u Splitu kasnih 1930-ih pa čak i da je sve najvažnije – što je kao pisac naučio – naučio u Splitu. Na taj način *Desničini susreti 2014.* predstavljaju bitan iskorak u proučavanju obiteljske prošlosti Vladana Desnice, njegova formativnog razdoblja, ali i međuratne povijesti grada Splita, kojoj se u posljednje vrijeme posvećuje sve više istraživačke pozornosti. Koliko se u tome uspjelo, velikim dijelom bi trebao pokazati ovaj svezak Biblioteke Desničini susreti.

Zbornik znanstvenih radova *Vladan Desnica i Split (1920. – 1945.)* sadržava članke koji su nastali na temelju priopćenja s *Desničinih susreta 2014.*, održanih u Splitu 19. i 20. rujna te u Islamu Grčkom 21. rujna 2014. godine.¹⁴ Potpisani urednici osjećaju potrebu naglasiti da su za uspješan rad skupa, bitnu pretpostavku za nastanak ovog zbornika, zaslužni kolege s Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu, a naročito prof. dr. sc. Aleksandar Jakir, dekan Filozofskog fakulteta, koji je i sam bio sudionik skupa. Sedamnaest od devetnaest sudionika preradilo je svoja priopćenja u članke. Njihovi su radovi prije svega svjedočanstva vlastitih istraživanja, ali oni zrcale i učinke nerijetko pasionirane pa i vrlo polemične rasprave na samom skupu. Najviše se raspravljalo, dakako, o Vladanu i dr. Urošu Desnici, potom o drugim, najčešće znamenitim Splitsanima tog doba, ali i o splitskim pučanima te o tadašnjoj velikoj urbanoj transformaciji Splita, licu i naličju kulturnih i umjetničkih inovacija trajne vrijednosti, koje su i bile u središtu pozornosti.

Pripremajući skup, članovi Pripremnog odbora bili su pošli od pretpostavke da je bolje fokusirati se na Vladana Desnicu u Splitu nego na Split u godinama kada je u njemu Desnica živio ili kada je za njega bio na različite načine vezan. Međutim, upravo zbog svoje kvalitete, skup je otkrio da su i Vladan Desnica i Split u tim godinama istraživački i dalje velike nepoznanice, koliko god bile respektabilne bibliografije radova i u jednom i u drugom pogledu.

Splitske godine Vladana Desnice bile su godine njegova sazrijevanja, ali i godine velikoga urbanog uspona Splita. Ostavši bez Pule, Rijeke i Zadra, Kraljevina SHS/Jugoslavija u međuratnom razdoblju u svojim granicama nije imala većeg grada od Splita na jadranskoj

¹³ Tin UJEVIĆ, „Splitski vidici. Četrdeset i prva hiljada Splitsana“, *Putopisi*, Zagreb 2001., 148.

¹⁴ Vidi: Drago ROKSANDIĆ – Filip ŠIMETIN ŠEGVIĆ – Nikolina ŠIMETIN ŠEGVIĆ (ur.), *Desničini susreti 2014. Vladan Desnica i Split 1920. – 1945. Program rada / sažeci izlaganja*, Zagreb 2014. Programska knjižica dostupna je i na internetskoj stranici *Desničinih susreta* (<http://kula-jankovica.unizg.hr/files/file/ds-pk-2014.pdf>).

Desničini susreti 2014.

Split, 19. i 20. rujna 2014.
Islam Grčki, 21. rujna 2014.

Vladan Desnica i Split (1920.–1945.)

VLADAN DESNICA

OLUPINE NA SUNCU

SUDIONICE I SUDIONIČI
"DESNIČINI SUSRETA 2014."
U SPLITU I ISLAMU GRČKOM

Acija Alfirević (Split-Zagreb),
Vladan Bajčeta (Beograd), Dragan
Bakić (Beograd), Stanislava Barać
(Beograd), Ivan Basić (Split),
Tomislav Brandolica (Zagreb),
Miljenko Buljac (Sinj), Marijan
Buljan (Split), Ivana Cvijović
Javorina (Zagreb), Bojan Đorđević
(Beograd), Vladimir Gvozden
(Novi Sad), Aleksandar Jakir
(Split), Nikolina Konjević (Novi
Sad), Dragan Markovina (Split),
Tonko Maroević (Zagreb), Stjepan
Matković (Zagreb), Šime Pilić
(Split), Stanko Piplović (Split),
Branka Prpa (Beograd), Vladimir
Rismondo ml. (Osijek), Drago
Roksandić (Zagreb), Veljko Stanić
(Beograd), Svetlana Šeatović
Dimitrijević (Beograd), Tonči
Šitin (Split)

PRIPREMILI I/LI PODUPRLI:

- Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
- Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu
- Centar za komparativnohistorijske i interkulturene studije Filozofskog fakulteta u Zagrebu
- Odsjek za kroatistiku Filozofskog fakulteta u Zagrebu
- Hrvatsko društvo pisaca, Zagreb
- Srpsko kulturno društvo "Prosvjeta", Zagreb
- Društvo za obnovu i revitalizaciju Kule Stojana Jankovića, Zagreb
- Sveučilišna knjižnica Sveučilišta u Splitu
- Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport Grada Zagreba
- Ministarstvo kulture Republike Hrvatske
- Ured za nacionalne manjine Vlade Republike Hrvatske
- Muzej grada Splita
- Srpsko narodno vijeće, Zagreb

PROGRAM RADA

Split, petak, 19. rujna 2014. godine,
otvaranje Desničinih susreta 2014."
od 09:00 do 09:20
(Centar *Studia Mediterranea* Filozofskog fakulteta
Sveučilišta u Splitu, Peristil 3/III)

Split, petak, 19. rujna 2014. godine,
rasprava od 09:20 do 11:20
(Centar *Studia Mediterranea* Filozofskog fakulteta
Sveučilišta u Splitu, Peristil 3/III)

Split, petak, 19. rujna 2014. godine,
rasprava od 11:40 do 14:00
(Centar *Studia Mediterranea* Filozofskog fakulteta
Sveučilišta u Splitu, Peristil 3/III)

Split, petak, 19. rujna 2014. godine,
rasprava od 15:30 do 18:30
(Centar *Studia Mediterranea* Filozofskog fakulteta
Sveučilišta u Splitu, Peristil 3/III)

Split, petak, 19. rujna 2014. godine,
večernji program: *Desničina šetnja
splitskim kantunima* od 18:30 do
20:00

Split, subota, 20. rujna 2014. godine,
rasprava od 09:00 do 11:00
(Centar *Studia Mediterranea* Filozofskog fakulteta
Sveučilišta u Splitu, Peristil 3/III)

Split, subota, 20. rujna 2014. godine,
otvaranje izložbe i predstavljanje
izdanja od 11:30 do 13:00
(Sveučilišna knjižnica u Splitu,
Ulica Rudera Boškovića 31, 21000 Split)

Split, subota, 20. rujna 2014. godine,
rasprava od 15:00 do 17:20
(Centar *Studia Mediterranea* Filozofskog fakulteta
Sveučilišta u Splitu, Peristil 3/III)

Split, subota, 20. rujna 2014.,
završni okrugli stol od 18:00 do 19:00
(Centar *Studia Mediterranea* Filozofskog fakulteta
Sveučilišta u Splitu, Peristil 3/III)

Neđjelja, 21. rujna 2014. godine
Kula Stojana Jankovića u Islamu
Grčkom
program od 11:00 do 15:30

V. DESNICA

ZIMSKO
LJETOVANJE

"(...) I tako mnogo tih stvari. Na primjer one plave jabuke, kvake na vratima, i ono su iz jedne kuće iz djetinjstva koje se sjećam, i ona stakla. (...) Ta je kuća, to nije moja kuća niti kuća u kojoj sam ljetovao, to je jedna kuća u Splitu. Otalen se svjesno sjećam jer sam na više mjesta živio, imao dodira s tim kuglama, ali svjesno se sjećam najbolje jedne kuće u Splitu na obali. Stara jedna kuća gdje sam nekom prijatelju išao. Postojao je takav jedan hodnik sa tim kvakama. Sve se miješa, a bezbroj detalja... Jedna stvar koja izgleda strašno realna i pisana po predlošku potpuno je izmišljena, recimo, i u 'Proljećima', i u drugim knjigama, a naročito u 'Proljećima'. Ali neke su sasvim sitne stvari, sasvim sitni detalji i tako dalje."

("Razgovor s Vladanom Desnicom o umjetničkom stvaranju". Razgovor vodio: Jevto M. Milović 31. 8. 1964. u Zadru. Objavljeno u LMS: Novi Sad, god. CXIV, knj. 404, sv. 5, 1969., str. 465–492. Preuzeto iz: Vladan Desnica. *Hotimično iskustvo – diskurzivna proza Vladana Desnice*. Knjiga druga. Zagreb: V.B.Z. – Prosvjeta, 2006., 122.)

» Miguel 4
(sunt bope dije)
(Cari fuircuo T
... Kav da ze to 21

Vladan Desnica
(Zadar, 17. rujna 1905.
– Zagreb, 4. ožujka 1967.)

Sl. 1. Desničini susreti 2014.

obali. S druge strane, u prijelomnim danima između ratnog primirja 1918. godine i Rapalskog ugovora 1920. godine, od studenog do studenog, Splitsani su velikom većinom, kao rijetko tko drugi u Državi Slovenaca, Hrvata i Srba/Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca, iskazivali svoje jugoslavensko opredjeljenje. Time je i njihov urbani imaginarij, kako politički tako i kulturni, startno bio distinktivan i u Hrvatskoj, a dakako i u Jugoslaviji. Koliko god to opredjeljenje bilo uvjetovano otporom odredbama Londonskog ugovora, imalo je nesumnjivo i svoje dublje korijene u hrvatskoj povijesti 19. stoljeća, napose u iskustvu „novog kursa“ u godinama uoči Prvoga svjetskog rata.

S druge strane, ono nije bilo apologetsko spram etabliranog poretka jer je političko raslojavanje u gradu bilo vrlo veliko i mijenjalo se iz godine u godinu između 1918. i 1941. U vrijeme stvaranja Banovine Hrvatske politička diferencijacija, s praktično hegemonijskim statusom Hrvatske seljačke stranke, bila je stubokom različita nego 1918. godine. Njezina politička kvaliteta još jedanput se promijenila u uvjetima okupacije i kolaboracije 1941. godine, tako da je u rujnu 1943. godine, nakon kapitulacije fašističke Italije, Narodnooslobodilački pokret rijetko gdje u Hrvatskoj i Jugoslaviji bio utjecajan kao u Splitu.

Desničini susreti 2014. završili su s pitanjima koja su definirala raspravnu agendu *Desničinih susreta 2015.* s prividno inverznom temom *Split i Vladan Desnica (1918. – 1945.): umjetničko stvaralaštvo između kulture i politike*. Time je limitiran okvir ovog predgovora jer će se s objavljivanjem sljedećeg zbornika, posvećenog najavljenj temi, otvoriti pitanje pogovora koji bi trebao sumirati temeljne spoznaje oba sveska i time, nadajmo se, otvoriti putove daljnjih razvojnih mogućnosti Programa znanstvenih rasprava „Desničini susreti“.

Kao urednici ovog zbornika, dužni smo prije svega zahvaliti autorima, ali i recenzentima, čija su imena otisnuta u knjizi. Svaki članak pojedinačno recenziralo je dvoje recenzenta. Budući da u zborniku prevladavaju historiografski radovi, među recenzentima ima najviše povjesničara. Posebno zahvaljujemo prof. dr. sc. Zvonku Kovaču s Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i prof. dr. sc. Borisu Škvorcu s Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu, koji su recenzirali zbornik kao cjelinu. Srdačnu zahvalnost dugujemo dekanu Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu prof. dr. sc. Vlatku Previšiću na podršci bez koje ne bi bilo moguće u kratkom roku osigurati potrebna financijska sredstva za njegovo objavljivanje. Zahvalnost dugujemo i prof. dr. sc. Aleksandru Jakiru, čijim zalaganjem ovaj zbornik izlazi i kao izdanje Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu, što je nesumnjivo veliko priznanje za Biblioteku „Desničini susreti“.

Zbornik je slikovno obogaćen manjim dijelom zahvaljujući autorima, a većim susretljivosti i povjerenju obitelji Desnica, Muzeja grada Splita i Sveučilišne knjižnice u Splitu. Iskreno im zahvaljujemo, posebno dr. sc. Urošu Desnici, mr. sc. Petru Kroli, Goranu Borčiću i Branku Braliću.

Na kraju, kao i više puta do sada, odlična suradnja s kolegama iz FF-pressa Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, posebno s Borisom Buiem i Markom Marakovićem, omogućila je da se ovaj zbornik pojavi u javnosti nakladnički kvalitetniji nego prethodni.

Zagreb, 22. srpnja 2015.

1.

O NEKIM ZNAČAJKAMA RAZVOJA SPLITA U MEĐURATNOM RAZDOBLJU

Aleksandar Jakir

UDK: 304.3(497.5 Split)“1918/1941“

Pregledni rad

Sažetak: Međuratne su godine dio dugotrajnijeg razdoblja općenite modernizacije Splita. Promjene koje je donijela Splitu, nakon što je postao glavnim gradom Dalmacije i glavnom lukom Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, bile su duboke i zadirale su u svakodnevni način života i razmišljanja. Split je mijenjao svoj izgled i pretvarao se u moderan grad i dalmatinsko kulturno središte. Električna energija dovedena je u grad 1920. godine, a pet godina nakon toga željeznicom je spojen s unutrašnjosti. Split je u razdoblju između dva svjetska rata udvostručio broj svojih stanovnika i počeo se širiti po dotadašnjim poljima i vinogradima. U gradu su bile otvorene nove škole i počele su djelovati brojne kulturne ustanove. Grad je doživio do tada nezabilježen urbanistički i industrijski razvoj. Malo je vjerojatno da taj nagli razvitak i modernizacija Splita nisu utjecali na mladoga Vladana Desnicu, koji je živio u Splitu od 1920. do 1942. godine, s tim da je njegov odnos prema urbanom prostoru zasigurno prvenstveno bio kulturno određen. Kao prilog raspravi i sustavnijem istraživanju i vrednovanju nekih otvorenih pitanja u vezi s obiteljskim, profesionalnim te, nadalje, generacijskim i umjetničkim sazrijevanjem Vladana Desnice u Splitu, cilj ovoga rada je podsjećanje, u najkraćim crtama, na neke od društvenih i političkih datosti u procesu modernizacije Splita u međuratnom razdoblju u kojemu je Vladan Desnica odrastao i sazrijevao.

Ključne riječi: Split 1918. – 1941., političke i društvene prilike, modernizacija, socijalni miljei

Veliki povijesni lom, propast Austro-Ugarske i stvaranje nove jugoslavenske države i za Split je značio početak novog razdoblja u njegovom povijesnom razvoju, obilježenom znatnim promjenama u mnogim sferama života njegovih žitelja. Književnik i kritičar Miljenko Jergović nedavno je uvjerljivo i pomalo sjetno primijetio da svijet o kojemu je Vladan Desnica pripovijedao danas više ne postoji i da ga više nema ni u antropološkom, ni u socijalnom, ni u nacionalnom smislu.¹ Što je sve određivalo splitsku sredinu u koju je mladi Vladan Desnica došao preseljenjem iz Zadra 1920. godine, kada polazi i završava peti razred klasične gimnazije u Splitu? U razdoblju od samo pedeset godina, između

¹ Usp. Miljenko JERGOVIĆ, „Vladan Desnica. Hitac veselnik. ‘Zimsko ljetovanje’, roman o dva svijeta koji više ne postoje, zadarskom i srpskom“, *Magazin Jutarnjeg lista* (Zagreb), 21. i 22. 6. 2014., 65.

2.

DRUŠTVENA RASLOJAVANJA U MEĐURATNOM SPLITU: JEDNA POVIJEST ODOZDO

Tomislav Brandolica

UDK: 316.343(497.5 Split)“1918/1941“

Pregledni rad

Sažetak: U radu se analiziraju teme iz povijesti splitskih društvenih slojeva u razdoblju između dva svjetska rata, vremenu velikog splitskog gospodarskog i demografskog rasta i preobražaja. Perspektiva koja se pritom koristi je povijest odozdo te teorijske i historiografske postavke Erica Hobsbawma. Kroz analizu postojeće literature, primjera iz beletristike, reproduciranih razgovora sa svjedocima vremena i suvremenih novinskih izvora pristupa se povijesti zanatskog, težačkog i radničkog sloja Splita, kao i njihovim svakodnevnim navikama i običajima. Pritom se prati njihove radne svakodnevice i dokolicu. Kao važan dio urbane dokolice radnih slojeva promatra se i sport, na prvom mjestu nogomet, koji je bio čimbenik izgradnje urbanog i socijalnog identiteta. Predstavljaju se i neki elementi političkog djelovanja ovih slojeva, ali i šireg društvenog angažmana onih slojeva koji nisu neposredno javno politički djelovali. Također je valoriziran i neizostavan doprinos splitskog građanstva kao vladajuće klase.

Ključne riječi: Split, međuratna povijest, društveni slojevi, radništvo, sport, povijest odozdo, Eric Hobsbawm

Kako je moguće obraditi društvene slojeve u međuratnom Splitu *odozdo*? Kad bi se definirali i posložili svi društveni slojevi – činili bi jednu kompleksno ustrojenu piramidu podijeljenu po sektorima posjedovanja socijalnog i ekonomskog kapitala. Perspektiva ovog rada je povijest odozdo jer se ispitivanjem stanja u nižim društvenim slojevima nastoji doći do odgovora koji objašnjavaju dalekosežne društvene i ekonomske promjene u međuratnom Splitu. Riječ je, dakle, o pristupu *history from the bottom up*. Za naše potrebe ovaj termin posuđujemo od njegovih najvažnijih historiografskih pronositelja, Erica Hobsbawma i Edwarda Palmera Thompsona. Usto ćemo nastojati slijediti Hobsbawmovu misao da je „povijest odozdo poput stare brazde pluga koju je izbrisalo vrijeme i koja je nestala zajedno sa svojim oračima prije nekoliko stoljeća. No, svakom je fotografu poznato da se pod određenim kutom i određenom sjenom vide davno zaboravljene i danas skrivene brazde.“¹ Upra-

¹ Eric HOBSBAWM, *On History*, London 2009., 277.

3.

URBANI RAZVITAK SPLITA IZMEĐU DVA SVJETSKA RATA

Stanko Piplović

UDK: 711.4(497.5 Split)“1918/1941“

Pregledni rad

Sažetak: Književnik Vladan Desnica proveo je razdoblje između dvaju svjetskih ratova najvećim dijelom u Splitu. Bilo je to vrijeme modernoga urbanog preobražaja grada koji je u Kraljevini SHS/Jugoslaviji bio daleko najveći urbani centar na obali Jadranskog mora. Usvajanjem Regulacionog plana Splita u proceduri međunarodnog natječaja (1923. – 1926.), zalaganjima gradske političke, intelektualne i poduzetničke elite – koliko god razvojne koncepcije i interesi bili različiti – Split se u dvadesetak godina gospodarski, kulturno i graditeljski uvelike preobrazio. Njegov vanjski izgled i ugođaji prostora mijenjali su se gotovo iz dana u dan. Sagrađene su brojne građevine, uključujući i one za javne potrebe i kulturu. Usporenije je izlazio iz svoje prometne izoliranosti, što ipak nije sprečavalo sve veću cirkulaciju ljudi s raznih strana, uključujući i turističku. Neovisno o svim ograničenjima, kreativnost se očitovala u raznim domenama, naročito u kulturnoj i umjetničkoj. Dinamično, kreativno okružje svakako je utjecalo i na Vladana Desnicu u njegovim formativnim umjetničkim fazama.

Ključne riječi: Split, 20. stoljeće, urbanizam, ambijent, graditeljstvo

UVOD

U 19. stoljeću Split je mali grad na periferiji Habsburške Monarhije. Počinje se razvijati tek od sredine stoljeća. Ipak, nedostajale su mu prometna infrastruktura koja bi ga povezala sa zaleđem i tekuća voda, neophodne gospodarstvu. Dugo se raspravljalo o željezničkom spoju s unutrašnjošću i to u pravcu središta države i sjeveroistoka, gdje su bile sirovine. Nastojalo se da Split postane izvozna i tranzitna luka. U tu svrhu najprije je izgrađen lukobran. Nakon toga se pristupilo izgradnji pristaništa za veće parobrode. Među značajnijim građevinama iz tog razdoblja su dva kazališta, Arheološki muzej, Lučka kape-tanija, Režija duhana, Obrtnička škola, crkve sv. Petra, Ančela i Gospe od Dobrića, samostan klarisa na Lučcu i biskupska palača.

4.

VLADAN DESNICA U IZVORIMA IZ OBITELJSKOG ARHIVA PROFESORA VLADIMIRA RISMONDA ST. IZ SPLITA

Vladimir Rismondo

UDK: 929Desnica, V.:929.52Rismondo(044)

Izvorni znanstveni članak

Sažetak: Obiteljski arhiv splitskog povjesničara i kulturnog pregaoca Vladimira Rismonda st. (Makarska, 11. rujna 1902. – Split, 8. siječnja 1994.) iz Splita pruža obilje fragmentiranih podataka o osobnostima i pojavama koje su obilježile kulturnu, političku i gospodarsku povijest Dalmacije u 19. i 20. stoljeću. Jedna od tih ličnosti je i književnik Vladan Desnica (Zadar, 17. rujna 1905. – Zagreb, 4. ožujka 1967.), koji je s Rismondom dijelio duboko prijateljstvo i značajne dijelove biografije. Ipak, iako su kontakti Desnice i Rismonda bili neupitni i česti, u Rismondovom splitskom arhivu nađeno je tek osam Desničinih pisama i dopisnica te određeni broj dokumenata od sekundarnog značaja. Članak popisuje i elementarno opisuje ove izvore, stavljajući ih pritom u intelektualni kontekst društva „splitskih kroćeanaca“ prije Drugog svjetskog rata, odnosno pobornika ideje „dalmatinskog mediteranizma“ nakon rata.

Ključne riječi: Vladan Desnica, Vladimir Rismondo st., obiteljski arhiv, splitski kroćeanci, mediteranizam, egzistencijalizam

UVOD

Glledano iz perspektive istraživača, obiteljski arhivi najčešće predstavljaju kaotične, načelno nesređene nakupine nataloženih sjećanja, materijaliziranih u najrazličitijim vrstama dokumenata. Obiteljski arhiv, dakle, u pravom smislu riječi postaje arhivom tek nakon što dostigne racionalnu reorganizaciju koju – prema više ili manje uvriježenom načelu – prati i dosljedna katalogizacija. Arhiv obitelji prof. Vladimira Rismonda iz Splita prolazi kroz sličnu reorganizaciju već dvadesetak godina, a glavni akteri ovog procesa su i neposredni nasljednici materijala: Marica Rismondo-Berket i Mihovil Rismondo, odnosno djeca tvorca arhiva. Određen temeljnim interesima svojeg kreatora, arhiv predstavlja ne-

5.

GOVOR KNJIŽEVNOG LIKA I GOVOR DOKUMENTA: JEDNA EPIZODA IZ *PROLJEĆA IVANA GALEBA*

Bojan Đorđević

UDK: 821.163.42Desnica V.:002.1

Izvorni znanstveni članak

Sažetak: U radu se donose dosad nepoznati podaci o advokatskom i pravobranilačkom delovanju Vladana Desnice u Splitu tridesetih godina prošlog stoleća, a koji su pohranjeni u u Fondu Ministarstva pravde Kraljevine Jugoslavije u Arhivu Jugoslavije u Beogradu. Tih dokumenata nema mnogo. Uglavnom su službenog karaktera i svedoče o Desničinoj revnosti i ispravnosti kao državnog činovnika. Međutim, jedan predmet, u vezi sa procesom protiv više lica iz Splita i Dubrovnika, vođen pred Sudom za zaštitu države, kao posledicu imao je Desničin izveštaj o nepravilnostima u istražnom postupku, koji je on podneo u svojstvu službenika Državnog pravobranilaštva. Zanimljivost ovog dokumenta leži u činjenici da je on u neposrednoj vezi sa Desničinim romanom *Proljeća Ivana Galeba*.

Ključne reči: Vladan Desnica, Split, komunistički pokret, dokument, književni lik, prototekst

I

Tridesete godine dvadesetog stoleća bile su za Vladana Desnicu godine građenja činovničke karijere. Pošto je 1930. godine svršio studije prava u Zagrebu, počeo je da radi u advokatskoj kancelariji svog oca Uroša u Splitu. Treba odmah naglasiti da je ova advokatska kancelarija bila jedna od uglednijih, i to ne samo u Dalmaciji, da je iz godine u godinu bivalo sve više predmeta i slučajeva, posebno otkada je Uroš Desnica kancelariju iz Obrovca preselio u Split, te da se upravo na prelazu iz treće u četvrtu deceniju prošloga stoleća ukazala potreba za više službenika. Jer, politički aktivan (član Narodne radikalne stranke i poslanik u Narodnoj skupštini), Uroš Desnica je od 1929. godine bio još više involviran u politički život. Godine 1932. postao je senator. Zanimljivo, u enciklopedijskim

6.

DALMATINSKI MEDITERANIZAM VLADANA DESNICE: SPLITSKI PERIOD

Svetlana Šeatović Dimitrijević

UDK: 821.163.42Desnica, V.:304(497.58)

Izvorni znanstveni članak

Sažetak: U radu se analiziraju uticaji Splita kao oblika književne topografije, ali i šireg prostora Dalmacije i Mediterana u romanu *Proljeće Ivana Galeba*. S obzirom da je jedan deo ovog romana nastao baš u Splitu, ispituju se uticaji i odjeci ovog grada u imaginativnom aspektu Desničinog dela. Analiza prati antropogeografske karakteristike Dalmacije i tipične motive Sunca, svetlosti, mora i autentičnih socijalnih pojava vezanih za prostor u kome je započeto pisanje *Proljeće Ivana Galeba*. Period života Vladana Desnice u Splitu dovodi se i u vezu sa njegovim uređivanjem *Magazina Sjeverne Dalmacije* (1934. i 1935. godine) nekoliko pesničkih tekstova tipičnog dalmatinskog ambijenta i eseja posvećenih Dositeju i Mirku Koroliji. Roman *Proljeće Ivana Galeba* se stavlja i u širi komparativni kontekst prema poeziji i esejima Pola Valerija, esejima Albera Kamija, ali i piscima savremenicima Ivi Andriću, Dušanu Matiću, Ivanu V. Laliću i Jovanu Hristiću kao književnicima koji su razvili filozofiju mediteranofilije u svojim opusima u drugoj polovini 20. veka sa elementima epifanijskih doživljaja. Dalmatinski mediteranizam prožima celokupno Desničino delo, ali je ovaj rad usmeren samo na period proveden u Splitu (1920–1945). U radu se analiziraju dovršeni pesnički, esejistički radovi i započeti delovi romana *Proljeće Ivana Galeba*. Tema Desničinog mediteranizma zahteva mnogo veći istraživački posao koji bi uključio ceo pesnički i pripovedački rad i prevazilazi domete jedne studije.¹

Ključne reči: Mediteran, Dalmacija, antropogeografija, pejzaž, biografija, imaginacija, more, Sunce

Dalmacija i Mediteran i mediteransko podneblje su jako mnogo uticali na mene. O tome nema govora. I čitav bih ja bio sasvim drukčiji da nisam na tom području odrastao i tu rođen.

Vladan Desnica, iz intervjua Jevtu M. Miloviću 1964. godine

¹ Rad je nastao u okviru naučnog projekta „Smena poetičkih paradigmi u srpskoj književnosti: nacionalni i evropski kontekst“ br. 178016 Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije u Institutu za književnost i umetnost, Beograd.

DESNICA U TJESNACIMA ZANOSA I DUHOVNE OBMANE MEĐURATNE DALMACIJE

Tonći Šitin

UDK: 821.163.42Desnica, V.:111.852

Izlaganje na skupu

Sažetak: Pokretanje pitanja o položaju i djelovanju inteligencije u Dalmaciji između dva svjetska rata zasigurno je opsežna tema i iziskuje znanstvena monografska istraživanja, koja do danas nisu provedena. U ovom radu, koji se bavi uglavnom intelektualnim itinererom Vladana Desnice, ali ne samo njega, moguće je prikazati tek obrise sadržaja i iznijeti neke misli koje dodiruju položaj inteligencije, ali i proturječnosti društva, sukobe u njemu, svjedočanstva o tome do koje su mjere upravo intelektualci interiorizirali rastrganost svijeta u kojem su živjeli. Utoliko su istraživački rezultati povjesničara književnosti, filozofa, estetičara, povjesničara umjetnosti važniji da bi povjesničari imali jasniju sliku o tome što sve mora inkorporirati afirmacija nacionalne samosvijesti kao osnovna težnja inteligencije. Sudbina Vladana Desnice čvrsto je vezana uz Split i Dalmaciju, kao da sve duguje ovom duhu, vremenu i prostoru. Svečanost je nalazio u samoći, glazbi, slikanju i poeziji, u želji da sve to poveže i duboko zaroni u izmučene živote svojih junaka. Nije pristajao na reciklaže, svaku je epizodu ispunio činom svoga rijetkog stvaralačkog duha. Croce i njegovo gostovanje u Dalmaciji predmetom su posebne analize. Desnicu je nadahnula njegova sloboda iskaza, otkriće i definiranje *sentimento dominante* u svemu. Stalno je prolazio kroz spiralu unutrašnjeg pročišćenja, ali za generaciju intelektualaca kojoj je i sam pripadao, a napose za bučnu radničku vrevu po ulicama grada bio je reprezentant standardnih slabosti.

Ključne riječi: Vladan Desnica, Split, Croce, estetika, inteligencija, zatvorenost, glazba

POVIJESNE PULSACIJE KAMENOG GRADA

Dovoljno je spomenuti tek nekoliko crtica iz biografije Vladana Desnice, ponajprije podatak da je živio i radio u Splitu od 1920. do 1942. godine, pa da to bude dovoljnim razlogom za istraživački interes, koji je ojačan činjenicom nedovoljne historiografske brige za biografije elitnih intelektualaca, prostore njihova življenja i javnog djelovanja. Premda smo se u ovom radu prvenstveno interesirali za Desničine ideje, nismo mogli zao-

8.
SLIJEPAC NA ŽALU – POEZIJA
VLADANA DESNICE

Vladan Bajčeta

UDK: 821.163.42-1Desnica, V.

Izvorni znanstveni članak

Sažetak: U studiji se analizira Desničina jedina pjesnička knjiga *Slijepac na žal*, koja je u sada već obimnoj literaturi o tom piscu i dalje relativno zapostavljena. Nakon pregleda nekoliko tekstova posvećenih Desničinoj poeziji daje se tematsko-formalna analiza pojedinih pjesama. Ispituje se način na koji je Desnica inkorporirao neke svoje pjesme u tekst romana *Proljeća Ivana Galeba*. Posebni odjeljci okrenuti su versifikacijskoj analizi i književnoistorijskoj kontekstualizaciji zbirke. Pažnja je posvećena i Desničinih pjesmama koje su objavljene u periodici, a koje autor nije uvrstio u zbirku. Osobena mediteranska atmosfera karakteristična za znatniji dio Desničine poezije usmjerila je proučavanje ka specifičnom hronotopu tih pjesama, transponovanom iz ambijenta dalmatinskih gradova: Splita, Zadra i Dubrovnika.

Ključne riječi: poezija, lirika, priroda, selo, grad, refleksivna poezija, stih, kontekst

I

I me Vladana Desnice se i dalje u recepciji (kritičkoj kao i čitalačkoj) pretežno vezuje za njegov monumentalni roman *Proljeća Ivana Galeba* – djelo koje je kao najuspjelije opravdano steklo najveću pažnju. Uz to ostvarenje, Desničin književni opus čine i roman *Zimsko ljetovanje*, trideset i tri pripovijetke objavljene u četiri zbirke: *Olupine na suncu*, *Proljeće u Badrovcu*, *Tu, odmah pored nas* i *Fratar sa zelenom bradom*; zatim, drama *Ljestve Jakovljeve* i zbirka pjesama *Slijepac na žal*. Od pomenutih djela, posljednje zauzima najmanje prostora u naučnim radovima posvećenim tom piscu, a u istorijama književnosti je gotovo prećutano.

U osvrtima na pjesnički dio stvaralaštva Vladana Desnice uglavnom se isticala njegova umjetnička inferiornost u odnosu na piščeva prozna ostvarenja. Tako je Dragan M. Jeremić u knjizi *Prsti nevernog Tome* konstatovao da je Desnica „postigao najveći mogući stepen poetičnosti i misaonosti upravo tamo gde spolja unetu nužnost nije poštovao, a ne onda kad

MAGAZIN SJEVERNE DALMACIJE I DESNIČINA POLITIKA KNJIŽEVNOSTI: NEKOLIKO NAPOMENA

Vladimir Gvozden

UDK: 050.8(497.581=163.41)“1934/35“

Izvorni znanstveni članak

Sažetak: Predmet članka je uočavanje dubinskih veza između Desničnog rada na uređivanju *Magazina Sjeverne Dalmacije* i njegovog literarnog opusa, naročito romana *Zimsko ljetovanje* i *Proljeća Ivana Galeba*. Delo Vladana Desnice pripada iskustvu rascepa i to rascepa koji potiče kako od modernističke ideje književnosti i pisanja kao nadređenog, višeg oblika egzistencije, tako i od samog fatuma koji je donelo rođenje na prostorima promenljive geografije, u Zadru, gradu koji se u 20. veku obreo u nekoliko država. Fractura tamnog/svetlog, nepoznatog/poznatog, naprednog/zaostalog, ta težnja da se preko dvojnosti – kroz izrazitu samosvest o podvojenosti – proširi vlastita egzistencija i njen smisao kod Desnice se širi, metastazira u raznim pravcima. Organizacija časopisa svakako je bliža prosvetiteljskoj ideji „mapiranja“ sveta nego savremenim radikalnim avangardnim časopisima koji su ispunjavali evropski kulturni prostor. Vladan Desnica bi se mogao svrstati u tabor *arrière-gardes* pa je iz toga ugla – a ne samo iz ugla nužnih ili svojevoljno prihvaćenih političkih kompromisa – potrebno posmatrati i njegov rad na uređivanju *Magazina Sjeverne Dalmacije*. Iznad svega, taj rad je neophodno kontekstualizovati unutar Desničine politike književnosti (u smislu koji joj je dao Jacques Rancière), a ne unutar imaginarne političke istorije u kojoj je pisac svesno igrao sporednu ulogu.

Ključne reči: politika književnosti, estetizam, rasijalizam, regionalni identitet, egalitarizam, elitizam, *arrière-gardes*, podvojenost

Delo Vladana Desnice pripada iskustvu rascepa i to rascepa koji potiče kako od modernističke ideje književnosti i pisanja kao nadređenog, višeg oblika egzistencije, tako i od samog fatuma koji je donelo rođenje na prostorima promenljive geografije, u Zadru, gradu koji se u 20. veku obreo u nekoliko država. Rođen je u mestu na imaginarnoj granici, u mestu susreta, gde podvojenost biva poetizovana kao *omen* suprotstavljenih uticaja – blaga mediteranska klima/opora balkanska realnost, prisustvo/odsustvo, domaće/strano. Takva poetizacija egzistencije uistinu obeležava njegovo pisanje i predstavlja elementarni doživljaj sveta. U njegovom najpoznatijem delu, u *Proljećima Ivana Galeba*, pripovedač odmah na početku insistira na podvojenosti, u opisu kuće u kojoj je odrastao:

10.

IMPLICITNI ČITALAC *MAGAZINA SJEVERNE DALMACIJE*: POKUŠAJ REKONSTRUKCIJE

Stanislava Barać

UDK: 050.8(497.581=163.41)“1934/35“

Izvorni znanstveni članak

Sažetak: Polazeći od jedne moguće skice periodičke scene u Kraljevini Jugoslaviji u trenutku kada je pokrenut *Magazin Sjeverne Dalmacije*, u čijem ocrtavanju posredno mogu da pomognu i same pripovetke Vladana Desnice, odnosno polazeći od ukazivanja na diferencijaciju čitalačke publike koja je bila posledica intenzivne društvene stratifikacije i modernizacije, ovaj rad *Magazinu Sjeverne Dalmacije* pristupa iz perspektive pojma implicitnog čitaoca. Implicitni čitalac se kao analitička kategorija pojavljuje u studijama britanskih istraživača periodike okupljenih oko časopisa *Victorian Periodicals Review*. Pozivajući se na pionirska istraživanja Jamesa Milla iz prve polovine 19. veka, ovi autori postavljaju hipotezu da sva periodička izdanja po pravilu oblikuju dominantnu poziciju iz koje se (časopis) čita, a da se ona može rekonstruisati iz retorike i tona časopisa, stavova i uverenja koji se u njegovim člancima iznose, ali i iz određenih vantekstualnih činilaca kao što su ritam izlaženja, cena, vizuelni identitet i izbor pisma. Cilj ovoga rada je da rekonstruiše datu dominantnu poziciju tj. implicitnog čitaoca *Magazina Sjeverne Dalmacije*. Na osnovu navedenih činilaca, taj se čitalac prepoznaje kao pripadnik dalmatinske regije, mediteranske i/ili srpske i hrvatske kulture, integralni Jugosloven, stanovnik grada i pripadnik građanske klase, muškarac pre nego žena, obrazovana i izgrađena ličnost multilingvalne kompetencije i intelektualac sa osećajem za istorijske procese.

Ključne reči: *Magazin Sjeverne Dalmacije*, Vladan Desnica, Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca / Kraljevina Jugoslavija, društvena stratifikacija, periodika, almanah, čitalačka publika, implicitni čitalac

I

Vreme u kome je pokrenut *Magazin Sjeverne Dalmacije* urednika Vladana Desnice period je u kome se čitalačka publika Kraljevine Jugoslavije intenzivno diferencira i „specijalizuje“. Odnosno, časopisi i druga glasila se intenzivno diferenciraju i specijalizuju u skladu sa procesima društvene stratifikacije stanovništva Kraljevine. Ti se procesi

11.

VLADAN DESNICA I
MAGAZIN SJEVERNE DALMACIJE:
KNJIŽEVNIK I (NE)MOĆ TRADICIJE

Drago Roksandić

UDK: 050.8(497.581=163.41)“1932/35“

Izvorni znanstveni članak

Sažetak: Vladan Desnica u svojim kasnijim godinama nikada ništa nije javno rekao o *Magazinu Sjeverne Dalmacije*. Analitičkim propitivanjem velikim dijelom prvi put korištenih izvora, ovaj rad pokušava historiografski odgovoriti na sljedeća pitanja: Kakve su bile egzistencijalne i profesionalne te, istovremeno, artistske orijentacije Vladana Desnice u godinama nakon završetka studija prava u Zagrebu 1930. godine, tj. nakon povratka u Split? Je li *Magazin Sjeverne Dalmacije* u to doba bio njegov privremeni ili dugoročni interes? Zašto mu je pritom uopće bila potrebna suradnja s Privredno-kulturnom maticom za Sjevernu Dalmaciju i njezinim *Glasom*? Što su Matica i *Glas* bili u to vrijeme u Dalmaciji i kakva su sve bila očekivanja Matičinih ključnih aktera od Desnice? Što se postupno mijenjalo u Matici i *Glasu* nakon ustoličenja dr. Irineja Đorđevića za dalmatinskog vladiku 1931. godine? Je li Desnica situacijski prilagođavao izvorno najavljenju koncepciju časopisa u svojoj uredničkoj praksi od 1932. do 1935. godine? Koje svoje radove je objavio u *Magazinu Sjeverne Dalmacije*? Što su objavili njegovi otac dr. Uroša Desnice i stric Boško Desnica? Zašto se pojavila „Jedna izjava iz Sjeverne Dalmacije“? Kakav je bio *Odgovor na „Jednu izjavu iz Sjeverne Dalmacije“*? Koji je bio smisao umreženih sporova u vezi s *Magazinom Sjeverne Dalmacije*? Je li moguće rekonstruirati njihovu kronologiju? Koliko je i kako Vladan Desnica bio u njima involviran? Što je na koncu *Magazin Sjeverne Dalmacije* bio za Vladana Desnicu?

Ključne riječi: Vladan Desnica, *Magazin Sjeverne Dalmacije*, 1932. – 1935., Split, društveni i kulturni razvoj, historiografija, književnost, interkulturalizam

Vladan Desnica u svojim kasnijim godinama nikada ništa nije javno rekao o *Magazinu Sjeverne Dalmacije*.¹ U njegovoj osobnoj ostavštini – koliko nam je poznato – malo je tragova ovog časopisa.² Djelomično sačuvana prepiska sa stricem Boškom vjerojatno

¹ Dušan MARINKOVIĆ, „Biografija Vladana Desnice“, *Hotimično iskustvo: diskurzivna proza Vladana Desnice. Knjiga druga* (prir. Dušan Marinković), Zagreb 2006., 227–229. U nastavku članka ćemo umjesto punog naziva časopisa *Magazin Sjeverne Dalmacije* koristiti kraticu MSD (osim u citatima).

² Osobna ostavština Vladana Desnice. Srdačno zahvaljujem dr. sc. Urošu Desnici, piščevu sinu, što mi je omogućio korištenje ove ostavštine. Umjesto punog naziva Osobna ostavština Vladana Desnice u članku će se koristiti kratica OOOD.

12.

PRILOG ZA BIOGRAFIJU: POLITIČKA KARIJERA UROŠA DESNICE U VREMENU ISKUŠENJA (1919–1941)

Dragan Bakić

UDK: 32-05Desnica, U.

Izvorni znanstveni članak

Sažetak: Ovaj esej pokušava da rekonstruiše političku karijeru Uroša Desnice u vremenu između dva svetska rata. Izdanak veoma poznate porodice, Desnica je bio jedna od najistaknutijih političkih figura među Srbima u severnoj Dalmaciji. Posebna pažnja posvećena je njegovim pogledima na srpsko-hrvatske odnose i jugoslovensku ideju, ali je predmet analize i njegov angažman u okviru Narodne radikalne stranke i Jugoslovenske nacionalne stranke u vreme šestojanuarske diktature i kasnije, kao i obavljanje državnih funkcija, prvo kao potpredsednik pokrajinske dalmatinske vlade, a zatim kao narodni poslanik i senator. Desnica je bio veliki srpski patriota, ali je iskreno verovao i da su Srbi, Hrvati i Slovenci jedan narod i da je Kraljevina SHS prirodno i srećno otelotvorenje jugoslovenske ideje. Tokom dvadesetih godina je bio veliki protivnik Hrvatske seljačke stranke Stjepana Radića, čak i u vreme kada je ona bila koalicioni partner u vladi njegovim radikalima, jer ju je smatrao srbofobskom i antidržavnom, ali nikada nije skliznuo u šovinizam. Prihvatio je i podržavao lični režim kralja Aleksandra iz dubokog uverenja da je on bio neminovnost u uslovima teške krize i da je koncept integralnog jugoslovenstva ispravan i spasonosan za zemlju. Iskrenost svog jugoslovenskog uverenja Uroš Desnica je dokazao time što mu je ostao veran i nakon smrti kralja Aleksandra, kada je došlo do oživljavanja „plemenskih stranaka“, pa i posle formiranja Banovine Hrvatske.

Ključne reči: Uroš Desnica, severna Dalmacija, Srbi, Hrvati, Jugoslavija, Narodna radikalna stranka

Književnik Vladan Desnica je za svoga oca Uroša kazao da je bio „čovjek velike kulture, ne samo opšte nego i literarne specijalno, i vrlo istančanog ukusa, odličan stilista“.¹ Stariji Desnica (1874–1941) je takođe bio istaknuta politička figura i publicista svoga doba, ali je njegova aktivnost do sada skoro potpuno izmakla pažnji istraživača. Jedini radovi koji bacaju svetlost na njegovu društvenu i političku delatnost pojavili su se 2014. godine

¹ Citirano u: Filip ŠKILJAN, *Znameniti Srbi u Hrvatskoj*, Zagreb 2009., 42.

13.

O AGRARNOM PITANJU U MEĐURATNOJ DALMACIJI I RADOVIMA DR. UROŠA DESNICE

Šime Pilić

UDK: 349.42(497.58)“191/194“

Pregledni rad

Sažetak: Pojmovi seljačko i agrarno pitanje, iako su međuovisni, nisu istovjetni te se objašnjavaju u ovom radu. Ukratko se izlaže sociološko-historijski pregled agrarnog pitanja u Dalmaciji. Na dalmatinskom području u 19. stoljeću tradicijski postoje tri temeljna oblika vlasništva zemlje: (1.) seljačko vlasništvo, (2.) zemlja u vlasništvu (vele)posjednika i (3.) komunalna zemljišta, koja su se koristila zajednički (kao npr. seoski pašnjaci). Između vlasnika zemlje i onoga koji je obrađuje u Dalmaciji također su tri temeljna odnosa: (1.) kolonat ili težaština, (2.) livel i (3.) kmetstvo. Rješenju agrarnog pitanja pokušavaju doprinijeti i Zemaljska vlada Dalmacije 1918., a potom i regent Aleksandar početkom 1919. Tek 1930. donesen je Zakon o likvidaciji agrarnih odnosa na području predratne habsburške krunske zemlje Dalmacije. U drugom dijelu rada razmatra se dalmatinsko agrarno pitanje u tekstovima dr. Uroša Desnice, inače dalmatinskog veleposjednika. Desnica se relativno intenzivno i kontinuirano bavio u duljem razdoblju agrarnim pitanjem u Dalmaciji, objavljujući tekstove u glasilima *Novi list*, *Novi život*, *Novo doba*, *Država*, *Vreme*, *Mjesečnik Pravnčkoga društva u Zagrebu* i drugdje. Zastupajući u načelu agrarnu politiku Narodne radikalne stranke, Desnica je ipak bio individualno prepoznatljiv po svojim stavovima i veleposjedničkim interesima, po poznavanju dalmatinske agrarne problematike i umijeću kritike legislativnih nedosljednosti. Njegovi su tekstovi nastajali od 1922. do 1931. godine.

Ključne riječi: agrarno pitanje, Dalmacija, dr. Uroš Desnica, agrarni odnosi, seljačko pitanje

I. UVOD

I.1. OSNOVNI POJMOVI

Treba naglasiti da se agrarno pitanje navedeno u naslovu ovog rada odnosi na razdoblje 1918. – 1941. U tekstu ćemo prvo ukratko objasniti temeljne pojmove.

Agrar (lat. *agrarius* = poljski). Termin najčešće označava poljoprivredu. Nerijetko se rabi kao opći naziv za sve u svezi sa zemljom i zemljišnim odnosima. Od lat. riječi *ager*

UROŠ DESNICA I NARODNA RADIKALNA STRANKA U SPLITU 1920-IH PREMA SPLITSKOJ PERIODICI

Marijan Buljan

UDK: 32-05Desnica, U.:329.21(497.5 Split)“192“

Izvorni znanstveni članak

Sažetak: Rad govori o djelovanju Uroša Desnice i Narodne radikalne stranke u Splitu od 1918. do 1929. Unatoč redovitim sudjelovanjima na izborima i izdavanju vlastitih novina stranka u navedenom razdoblju u Splitu nikada nije igrala važniju ulogu. Među njezinim istaknutijim članovima bio je Uroš Desnica, koji se isticao komentarima u splitskom tisku, polemikama s političkim suparnicima i djelovanjem u splitskoj Oblasnoj skupštini.

Ključne riječi: Uroš Desnica, Split, Narodna radikalna stranka, politički izbori, *Država*, splitska Oblasna skupština

UVOD

Narodna radikalna stranka (NRS)¹ imala je vodeću ulogu u parlamentarnom razdoblju prve jugoslavenske države, o čemu svjedoči njezino kontinuirano sudjelovanje u sastavu svih jugoslavenskih vlada, izuzev kraćeg razdoblja krajem 1924. godine. Ipak, u samom Splitu nikada nije polučila veći izborni uspjeh, iako je u izborima sudjelovala od prvih poslijeratnih izbora 1920., a od 1924. izdavala je stranačke novine *Država*. Zbog skromnog izbornog uspjeha često je koalirala s političkim strankama jugoslavenske orijentacije, no nezadovoljna jačanjem hrvatskih stranaka u Splitu gradu je spočitavala „antidržavno djelovanje“ i „zaboravljanje“ ranijeg jugoslavenstva.

Uroš Desnica, otac Vladana Desnice, već otprije poznat zbog svoga političkog rada, imao je jednu od važnijih uloga u djelovanju mjesnih radikala,² uz pravoslavnog paroha

¹ Više o Narodnoj radikalnoj stranci vidi u: Ivo BANAC, *Nacionalno pitanje u Jugoslaviji: Porijeklo, povijest, politika*, Zagreb 1995., 123–136; Hrvoje MATKOVIĆ, *Povijest Jugoslavije (1918 – 1991 – 2003)*, Zagreb 2003., 103–105.

² Ne mogu sa sigurnošću reći da su svi navedeni imali stalno prebivalište u Splitu, no njihova imena najčešće nalazimo u događajima koji povezuju radikale i grad Split.

15.

SENATORI IZ SPLITA: SUOČAVANJE S KRIZOM JUGOSLAVIJE I JUGOSLAVENSTVA

Stjepan Matković

UDK: 328(497.1):32-05(497.58)“193“

Izvorni znanstveni članak

Sažetak: Autor u tekstu obrađuje djelovanje političara iz Splita i okolice (Budislav Grga Angjelinović, Uroš Desnica, Petar Gjirlić, Frano Ivanišević i Ivan Majstrović) koji su nakon uspostave šestosiječanjskog režima ušli imenovanjem ili izborom u Senat Kraljevine Jugoslavije na temelju čl. 32 Ustava. Riječ je o pripadnicima raznih političkih struja jugoslaven-ske orijentacije čiji javni nastup tijekom 1930-ih doživljava novu afirmaciju predstavljanjem Primorske banovine u Senatu. S druge strane, analiza njihovih nastupa pokazuje razmimo-ilaženja u pristupu prevladavanju državne krize i preispitavanju nacionalnog identiteta, pri čemu se prelamaju utjecaji lokalnih prilika i osobni pogledi pojedinih senatora u skladu s njihovim svjetonazorima.

Ključne riječi: Split, senatori, jugoslavenstvo, integralizam

UVODNE NAPOMENE

Nakon završetka Prvoga svjetskog rata, raspada Austro-Ugarske Monarhije i stvaranja Kraljevstva SHS Split je stekao u temeljito izmijenjenim prilikama zamjetno drugačiji značaj u odnosu na ranije razdoblje. Koristeći svoj istaknuti položaj u središnjem dijelu istočnojadranske obale, činjenicu da je već od ranih 1880-ih nakon pada autonomaške uprave preuzeo ulogu predvodnika hrvatskoga narodnog pokreta u dalmatinskoj krunovini i istovremeno uzimajući u obzir ishod postupnog rješavanja jadranskog pitanja kojim su u korist Italije izgubljeni znatni dijelovi pripadajućeg teritorija, postao je glavno središte upravnog, gospodarskog i kulturnog života Dalmacije, ali i najveća pomorska luka nove države koja joj je trebala omogućiti veće otvaranje prema svijetu.¹ Takav izmijenjeni položaj je u velikoj mjeri utjecao i na politička kretanja, koja su postala iznimno dinamična.

¹ Za najzaokruženiji pregled širih kretanja u međuratnom Splitu s mnogo statističkih pokazatelja i temeljitom analizom političkih kretanja vidi: Aleksandar JAKIĆ, *Dalmatien zwischen den Weltkriegen*, München 1999.

16.

POETIKA UMETNIČKE PROZE VLADANA DESNICE

Nikolina Konjević Milošević

UDK: 821.163.42-3Desnica. V.

Stručni članak

Sažetak: Književni opus Vladana Desnice u celini je oslobođen pripadnosti određenom književnom izrazu i stvaralačkom modelu, književnom pokretu i pravcu. U stvaranju svojih umetničkih tvorevina ovaj pisac je prevashodno bio usmeren na ostvarivanje estetske vrednosti književnog dela koja, prema njegovom mišljenju, predstavlja primarnu umetničku vrednost. U težnji da u prvi plan istakne i prikaže čoveka u njegovoj različitosti, Desnica se zalagao za iskrenost kao jedan od glavnih poetičkih principa. Složenu problematiku čovekovog života Desnica je oslikavao kroz postupke i razmišljanja svojih junaka. Iako su Desničini likovi pripadali različitim društvenim slojevima i profesijama, sve ih je na kraju obuzimala šutnja i obamrlost nakon različitih životnih iskustava. Poetski stavovi Vladana Desnice izloženi u esejima, pripovetkama i romanima ukazuju da je najveću pažnju poklanjao čoveku i njegovom unutrašnjem svetu.

Ključne reči: Vladan Desnica, poetika, umetnička proza, estetska vrednost, doživljaj, integralni realizam

Vladan Desnica je pisac raznovrsnog i obimnog dela, gotovo svih rodova književnog stvaralaštva. Kulturnu i književnu delatnost ostvarivao je na različite načine, posmatrajući i zapisujući sve što je u životu i kulturi smatrao značajnim i vrednim literarne pažnje. Da bismo se u potpunosti približili njegovom književnom delu i otkrili Desničinu „tajnu stvaranja“, neophodno je čitati ga i sagledavati u celini, kroz sva njegova pisana ostvarenja. Takav je pristup zagovarao i Vojislav Nikčević, naglašavajući da je Desnica „prevashodno radio kao zatočenik riječi“ i da je „u svojim djelima, pismima i razgovorima s drugim piscima, kao i u posebnim zapisima, ostavio niz obavještenja o problemima umjetničkog stvaranja“.¹

Svoju eksplicitnu poetiku Desnica je razvijao u svojoj esejistici, kao i u većini teorijskih tekstova, primenjujući je na svoje pripovetke i romane. Upoznavši njegov celokupan opus, ne zanemariivši niti jedan njegov segmenat, možemo stvoriti sliku njegove stvaralačke poetike. Nemoguće je u potpunosti razumeti delo Vladana Desnice, a prethodno ne proučiti

¹ Vojislav NIKČEVIĆ, „Poetika Vladana Desnice“, *Izraz*, 13/1969., br. 7, 53.

POETIKA ZIMSKOGA LJETOVANJA
 – PRVI TIPOLOŠKI KRUG
 LITERARNOSTI VLADANA DESNICE

Miljenko Buljac

UDK: 821.163.42-3Desnica, V.:808.1

Prethodno priopćenje

Sažetak: Vladan Desnica započeo je književni rad kratkim pripovjednim prozama čvrste narativne strukture u kojima je razvijao verističku poetiku s udjelom već prevladanih – realističke i naturalističke. Navedene pripovijetke tipološki određuju roman *Zimsko ljetovanje*. Cilj ovog rada je istražiti njegove poetske, literarne vrijednosti na svim razinama strukture i kompozicije, a osobito aktante i prikazana zbivanja, seoski i gradski svijet. Riječ je o romanu prostora i skupinā te čvrste narativne strukture u kojoj pripovjedač perceptivno-promatračkim poticajima razvija verističku poetiku bez inih primjesa. Unosom epskih digresija, priča i anegdota pisac je postupno razgradio čvrstoću realističke strukture i kompozicije. Sklon eksperimentu ovladao je mogućnostima otvorene kompozicije i slobodnije raspodjele jezične građe. Autor je istražio i protumačio funkcionalna svojstva Desničine naracije, dinamične opise, dijaloške oblike, epske digresije, izravne i neizravne monološke oblike i solilokvije te upozorio na začetke simultanih zbivanja i analitičko-psiholoških doživljaja, odlike njegovih zrelijih proza i romana *Proljeća Ivana Galeba* i *Pronalazak Athanatika*.

Ključne riječi: Vladan Desnica, *Zimsko ljetovanje*, verizam, struktura, kompozicija, naracija, epske digresije

KNJIŽEVNA KRITIKA O ZIMSKOM LJETOVANJU

Čudnim spletom okolnosti, a ne svojom voljom ili drugim razlozima, Desnica se pojavio pred književnom i kulturnom javnosti. Knjiga pripovjedne proze u rukopisu koju je predao u tisak nakladniku Geci Konu nestala je u bombardiranju Beograda. Po sjećanju tragao je za literarnim izrazom; nizao je proze sa seoskom i malograđanskom tematikom, pripovjedne proze zasnovane na sigurnim stvaralačkim postupcima u kojima je promatračka minucioznost prerastala u suptilnu analitičnost. Strpljivo je i marljivo gradio stil, tragao za gustoćom i ljepotom poetskoga izraza. Kristalizirao je svoje doživljaje, ubirao misli, slagao rečenice. Estetske zahtjeve ovjeravao je kročevskim mjerilima. Pogledom u njegovu književnu radionicu vidjeli bismo hrpe rasuta papira, zapise, skice, bilješke. Tek što

SPLITSKE ADRESE VLADANA DESNICE

Drago Roksandić i Ivana Cvijović Javorina

UDK: 929Desnica, V.:728.1(497.5 Split)“1920/45“(083.824)s

Stručni članak

Sažetak: Tekst je fragment izložbe *Vladan Desnica i Desničini susreti* održane u Sveučilišnoj knjižnici u Splitu od 20. rujna do 6. listopada 2014., a potom u Gradskoj knjižnici „Juraj Šižgorić“ Šibenik od 28. veljače do 11. ožujka 2015. Autori izložbe su prof. dr. sc. Drago Roksandić i Ivana Cvijović Javorina. Izdvojena cjelina daje kratak pregled adresa na kojima je Desnica živio tijekom svog dvadesetogodišnjeg boravka u Splitu.

Ključne riječi: izložba, Vladan Desnica, Split

O d 1920. do 1945. godine, tj. od petnaeste do četrdesete godine svog života Vladan Desnica je bio Splitsanin. Imajući na umu da je gimnazijsko obrazovanje stekao na ratno-poratnim razmeđima u Zadru, Splitu i Šibeniku, a pravničku sveučilišnu izobrazbu u Zagrebu te da je koncem 1920-ih godinu dana proveo u Parizu, vraćajući se uvijek iznova roditeljima u Split, ali i brinući s njima za posjede u Obrovcu i Islamu Grčkom, ne bi se ipak moglo reći da je bio baš „fetivi“ Splitsanin. Međutim, za razliku od 1920-ih godina, tridesete su godine dvadesetog stoljeća bile vrijeme njegova egzistencijalnog smirivanja u Splitu. Koliko god osjećao otpor prema pravničkoj karijeri, alternative nije imao. Bila je dovoljno unosna da se mogao odlučiti na ženidbu s Ksenijom Carić i podizanje obitelji. U svega nekoliko godina braka dobio je troje djece. Svoju je budućnost očito vidio u tom gradu, naročito nakon što su i on i njegov otac poslije mnogo godina provedenih u unajmljenim stanovima u Splitu najvjerojatnije 1938. uselili u prostranu vlastitu kuću na Tomića stinama 1. Međutim, Travanjski rat 1941. i očeva smrt u srpnju 1941. godine suočili su ga s neizbježnošću mnogobrojnih izbora koji su ga postupno vodili sve dalje i dalje od Splita. Ipak, Split je sve intenzivnije prelazio u sfere njegove artistske imaginacije pa su splitske godine, adrese i situacije u njegovu životu ključne za razumijevanje onog Vladana Desnice koji nas najviše zanima – pisca Vladana Desnice.

Vladan Desnica je – što s roditeljima, što sa suprugom i djecom, što poslovno – živio u Splitu na sljedećim adresama: Hotel „Bellevue“ (1920.), Sinjska 7 (192?. – 1934.), Bihaćka 7 (1934. – 1938.), Bihaćka 5/II. (1938.), Tomića stine 1 (1938. – 1945.). Kronologija je uvjetna jer privatna dokumentacija nije dovoljno istražena, drugi arhivski izvori još manje, a obiteljsko pamćenje – prema izjavama samih članova obitelji – nije dovoljno pouzdano.

U osobnoj ostavštini Vladana Desnice malo je sačuvanih pisama iz tog razdoblja s omotnicama. Sačuvane omotnice su donekle pouzdan vodič po njegovim splitskim adre-

Autori članaka

Vladan BAJČETA

Institut za književnost i umetnost, Beograd

Dragan BAKIĆ, dr. sc.

Balkanološki institut Srpske akademije nauka i umetnosti, Beograd

Stanislava BARAĆ, dr. sc.

Institut za književnost i umetnost, Beograd

Tomislav BRANDOLICA

Student diplomskog studija moderne i suvremene povijesti Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Miljenko BULJAC, dr. sc.

Gimnazija Dinka Šimunovića u Sinju / Sveučilište Hercegovina u Mostaru,
Fakultet društvenih znanosti dr. Milenka Brkića, Bijakovići – Međugorje

Marijan BULJAN

Doktorand Doktorskog studija humanističkih znanosti Sveučilišta u Splitu

Ivana CVIJOVIĆ JAVORINA

III. gimnazija Zagreb / doktorandica na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Bojan ĐORĐEVIĆ, doc. dr. sc.

Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu / Institut za književnost i umetnost, Beograd

Vladimir GVOZDEN, doc. dr. sc.

Filozofski fakultet Univerziteta u Novom Sadu

Aleksandar JAKIR, prof. dr. sc.

Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu

Nikolina KONJEVIĆ MILOŠEVIĆ, dr. sc.

Osnovna škola Prva vojvođanska brigada, Novi Sad

Stjepan MATKOVIĆ, prof. dr. sc.

Hrvatski institut za povijest

Šime PILIĆ, prof. dr. sc.

Odsjek za sociologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu

Stanko PIPLOVIĆ, dr. sc.

Split

Vladimir RISSMONDO, doc. dr. sc.

Odjel za kulturologiju Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku

Drago ROKSANDIĆ, prof. dr. sc.

Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Svetlana ŠEATOVIĆ DIMITRIJEVIĆ, dr. sc.

Institut za književnost i umetnost, Beograd

Tonči ŠITIN, dr. sc.

Split

Recenzenti članka

Stanislava BARAĆ, dr. sc.
Josip BELAMARIĆ, dr. sc.
Inoslav BEŠKER, dr. sc.
Dragan BOŠKOVIĆ, prof. dr. sc.
Tihomir BRAJOVIĆ, doc. dr. sc.
Ivan CIFRIĆ, prof. dr. sc.
Bojan ĐORĐEVIĆ, doc. dr. sc.
Vladimir GVOZDEN, doc. dr. sc.
Aleksandar JAKIR, prof. dr. sc.
Zdravka JELASKA MARIJAN, dr. sc.
Zvonko KOVAČ, prof. dr. sc.
Gordana JOVIĆ-KRIVOKAPIĆ, dr. sc.

Petar KROLO, mr. sc.
Dušan MARINKOVIĆ, prof. dr. sc.
Dragan MARKOVINA, dr. sc.
Tonko MAROEVIĆ, akademik
Stjepan MATKOVIĆ, prof. dr. sc.
Goran MILORADOVIĆ, dr. sc.
Ivan MIMICA, prof. dr. sc.
Šime PILIĆ, prof. dr. sc.
Marko TROGRLIĆ, prof. dr. sc.
Josip VRANDEČIĆ, prof. dr. sc.

Kazalo imena

A

Andonovska, Biljana 168
Andreis, Pavao 74
Andrić, Ivo 99, 101, 109, 323, 337, 347, 349
Anđelinović, Budislav Grga 247-249, 325, 326
Antunović 200
Arambašin, Jozo 42, 299, 301
Armando, Nikola 45
Austin, John Langshaw 96, 97

B

Babić, Jasminka 49, 70
Babić, Vanda 346, 357
Bahtin, Mihail 93, 97
Bajčeta, Vladan 125
Bakić, Dragan 235
Bakić, Jovo 308, 329
Balabanić, Josip 49, 71
Baldasar, Helen 48, 52, 56, 59, 375
Balzac, Honoré de (Balzak, Onore d) 333
Baljak, Danica 231
Baljak, dr. Dušan 234
Banić, Ivan 59, 71
Banić, Stanislava 17
Banjanin, Jovo 247
Barač, Ante 47, 50-51
Barač, Stanislava 131, 132, 145, 157
Baric, Daniel 380
Barić, Joško 21, 23, 66, 70
Barić, Nikica 83, 84, 91, 97
Bartolucci, Athos 254
Bartulović, Niko 21
Basić, Ivan 14, 17, 24, 25, 236, 257, 287, 305
Bašić-Kosić, Nataša 320, 329
Baylon, Mate 45
Bazala, Albert 120
Beetham, Margareth 161-162, 178, 179, 180
Bego, Krunoslav 20, 23

Bego, Marin 21
Belamarić, Šime 311
Belin, Branko 19, 23
Benevoli, Ivan 89
Benn, Gottfried (Ben, Gotfrid) 110, 113
Berket, Marin 74
Berus, Anka 89-93, 96, 375
Bilić, Dušan 193
Bilinić, Harold 49, 50, 375
Boban, Branka 14, 23
Boban, Ljubo 16, 24, 292, 301, 303, 304, 320, 329
Böck, Erwin 42
Bodrožić, Milica 318, 329
Bonaparte, Napoléon 230
Bonetti, Niko 240
Bonnefoy, Yves (Bonfoa, Iv) 110, 113
Booth, Wayne 161, 179
Borčić, Goran 12, 60, 61, 63, 66, 70
Botić, Luka 78
Bourdieu, Pierre 120
Bozóki, András 120, 123
Božić, Sofija 191, 192, 227, 237, 239, 242, 257
Brainović, obitelj 9
Brajović, Tihomir 143, 145
Bralić, Ante 15, 24, 286, 287, 303, 316, 329
Bralić, Branko 12, 377
Brandolica, Tomislav 27, 391
Braudel, Fernand (Brodell, Fernan) 76, 104, 105, 113
Brkić, Ivan 165
Brody, David 28, 40
Bru, Sascha 152, 156
Brunelli, Vitaliano 213
Buble, Sanja 55, 70
Budimir, Milan 197
Bui, Boris 12
Buić, Marko 246
Buj, obitelj 46
Bulat, Gajo 16, 17
Bulić, Frane 42, 57, 64, 292

Bulić, Vinka 176
 Buljac, Miljenko 373, 346, 357
 Buljan, Marijan 17, 19, 24, 34, 40, 251,
 285, 297, 299, 301, 304
 Bunetta, David 44
 Bunjin, Ivan A. 333

C

Camus, Albert (Kami, Alber) 80, 99, 109-
 110, 113, 114
 Car, Duško 93, 97
 Car, Marko 9, 19-20, 23, 24, 164, 187,
 206, 229
 Carić, Juraj 57, 265
 Carić, Ksenija v. Desnica, Ksenija
 Carići, obitelj 206
 Carrol 191, 228
 Celić, Zvonimir 45
 Celigoj, (...) 186
 Cettineo, Ante 21, 76, 83, 116, 121, 123
 Cezar, Julije 230
 Cicilijani, Emil 48, 52, 53, 56, 59, 375
 Cifrić, Ivan 260, 262, 282
 Cindro, obitelj 65
 Cipek, Tihomir 14, 262, 282
 Cosmi, Stjepan 22
 Cota, Frano 46
 Crnica, Ante 57, 70
 Croce, Benedetto (Kroče, Benedeto) 75,
 84, 100, 120, 122, 123
 Cutheis, A. 74
 Cvetković, Dragiša 251, 315, 318, 327, 328
 Cvijić, Jovan 88, 91, 93, 97
 Cvijović Javorina, Ivana 88, 91, 93, 97,
 106, 114, 132, 137, 145, 182, 228, 361,
 365, 380
 Cvjetković, Kirilo 230

Č

Čeliković, Božidar 195, 228
 Čerina, Vladimir 21, 83
 Čičin-Šain, Ćiro 18, 76, 79, 81, 121, 177,
 188
 Čičin-Šain, obitelj 46
 Čulić, Jerko 46
 Čulić, Prosper 61, 375
 Čulinović, Ferdo 310, 329

Ć

Ćorović, Vladimir 189, 207
 Ćurčin, Milan 206, 325, 329
 Ćuruvija, Stevan 254

D

Dabić-Bečker, Stevo 193
 D'Annunzio, Gabriele (D'Anuncio,
 Gabrijele) 100, 105
 D'Augubio, obitelj 65
 Davidović, Dimitrije 164
 Davidović, Ljubo 323
 Dede Janković, konte Ilija 208, 229
 Delalle, Ivo 20, 24, 74
 Delfin, Slavko 63
 Delorko, Olinko 186, 187
 Denegri, Madeleine 79-80
 Denegri, Milivoj 79
 Denzler, Juraj 44
 Deretić, Jovan 142, 145
 Deroko, Aleksandar 59
 Desnica, Boško 103, 164, 171, 172-173,
 176, 181, 182, 185, 186, 187, 189, 199,
 200, 201, 205, 206, 207, 213, 215, 216,
 219, 221, 226, 227, 230, 233-234, 254
 Desnica, Danilo 311
 Desnica, dr. Uroš st. 9, 10, 12, 16, 17, 37,
 88, 103, 117, 153, 164, 169, 172-174, 175,
 181, 185, 186, 188, 192, 193, 194-198,
 199, 201, 204, 206, 209, 21, 216, 221-
 222, 223, 227, 230, 235-256, 259-280,
 281, 282, 285-303, 307, 311, 315-316,
 317-318, 324-327, 328, 362, 363
 Desnica, Jelena (ud. Ivičević) 86, 88
 Desnica, Ksenija (rođ. Carić) 86, 88, 208,
 361, 364
 Desnica, Nataša st. 86, 187
 Desnica, Olga (ud. Škarić) 86, 88, 111
 Desnica, Stojan (Braco) 91
 Desnica, Uroš ml. 181
 Desnica, Vladan 7-8, 9, 10, 13-14, 16, 22,
 23, 41, 73-83, 84, 85-86, 87-97, 99-113,
 114, 115-123, 125-145, 147-155, 156, 157-
 160, 163-164, 165, 166-172, 174, 175,
 176-179, 180, 181-227, 229-234, 235, 255,
 285, 325, 331-341, 342, 343-354, 361-
 364, 365
 Desnica, Vladimir 17

Despot, Nikola 48, 375
 Dešković, Žarko 47, 48, 121
 Deutsch, Pavao 56
 Diana, Srećko 82
 Dimić, Ljubodrag 123
 Disopra, Nikola 344
 Dobrota, dr. Koste 200
 Dobrović, Nikola 44, 60, 82
 Doležel, Lubomir 94, 97
 Domančić, Davor 63, 70
 Dominis, Petar 88-89
 Dragišić, Nikola 200
 Dragišić, Uroš 197, 200
 Drezga, Petar 193, 295
 Drinković, Mate 17, 239
 Družeić, Milorad 44, 63
 Duboković, Juraj 47
 Dučić, Jovan 101, 102, 103, 111, 113, 1144
 Dukić, Davor 93, 97
 Duplančić, Arsen 57, 58, 70, 71, 286, 304
 Dvornik, Ante 54
 Dvorniković, Ljudevit 120
 Dvorniković, Vladimir 154

Đ

Dorđević, Bojan 87
 Dorđević, dr. Irinej (Milan) 181, 184, 185, 195, 196
 Đorđić (Đurđević), Ignjat 121, 224
 Durašković, Stevo 34, 40
 Đurić, Željko 105, 114
 Đurović, Smiljana 19, 24

E

Eco, Umberto 162
 Engels, Friedrich 260, 262, 282
 Ercegović, Anita 28, 40
 Eshil 333
 Erdeljanović, Jovan 213
 Evans, sir Arthur (Artur) 231

F

Ferić, Jerko 51
 Filipović, dr. 200
 Fite, Gilbert C. 191, 228
 Flaubert, Gustave (Flober, Gistav) 148, 333
 Fleck, Hans-Georg 14, 23, 236, 257, 316

Fontette, François de 154, 156
 Foucault, Michel 116, 123
 Freudenreich, Aleksandar 56

G

Gaćinović, Vojislav 166
 Galasso, Giuseppe 120, 123
 Galetović, Danko 63
 Galić, Anka 89, 92
 Gamulin, Kuzma 47, 58
 Ganza Čaljkušić, Herci 62, 70
 Ganza-Aras, Teresa 286, 304
 Garber, Mario 35, 40
 Gentile, Giovanni 120
 Gesemann, Gerhard 189
 Gide, André 79
 Girometta, Umberto 49
 Gizdić, Drago 28, 34
 Gjidera, Mate 362
 Gligo, Vedran 74
 Gligorijević, Branislav 287, 304, 309, 314, 329
 Glumac, Sergije 9
 Gogolj, Nikolaj A. 333
 Gončarov, Ivan A. 333
 Goodman, Nelson 96, 97
 Goreta, Mate 239
 Gorkić, Milan (Čizinsky, Josip) 92
 Gouldner, Alvin W. 120
 Gramsci, Antonio 120, 152
 Granić, Dujam 49
 Graovac, Aleksa 200
 Graovac, Igor 14, 23, 236, 257, 316, 329
 Grbić, Dragana 177
 Greenblatt, Stephen 93, 97
 Grgičević, Antun 81-82
 Grisogono, obitelj 46
 Grisogono, Prvislav 17, 37, 237, 249, 286, 291, 308
 Gunn, Giles 93, 97
 Gvozden, Vladimir 147

H

Hameršak, Filip 15, 24
 Hatze, Josip 21
 Herzfeld, Michael (Hercfeld, Majkl) 171, 180

Hobsbawm, Eric 27, 31, 32, 35, 39, 40, 383
 Horacije 137
 Horvat, Josip 122, 123, 289, 290, 304
 Horvat, Joža 82, 100, 344, 357
 Horvat, Lavoslav 46, 50, 53, 58, 61, 375
 Horvat, Rudolf 301, 304
 Hribar, Alfons 267, 268, 269, 282
 Hristić, Jovan 99, 102, 109, 112, 113, 114
 Huxley, Aldous 363

I

Ibler, Drago 48
 Iser, Wolfgang 96, 97, 161, 179
 Ivanić, Dušan 105, 11, 127, 145
 Ivanišević, Frane 247, 307, 308, 311, 320, 321, 322, 324, 328, 329, 377
 Ivanišević, Vjekoslav 54, 62, 329
 Ivanović, Radomir V. 143, 145, 333, 342
 Ivanović, Stanoje 266, 282

J

Jablanović, Josip 240, 241, 247, 248, 249, 286, 289, 293, 295
 Jagodić Kuridža, Petar 234
 Jakir, Aleksandar 13, 192, 228, 292, 304
 Jandrić, Ljubo 101, 114
 Janković, Nikola 200
 Janković, Stojan 170, 188, 189, 278
 Jansen, Hermann 42
 Janjić, Ratko 108, 374
 Jauss, Hans Robert 161
 Jaussely, Léon 42
 Javor, Olga 196
 Jelaska Marjan, Zdravka 14, 17, 18, 20, 22, 24, 28, 29, 34, 37-38, 40, 286, 287, 288, 292, 302, 304, 375
 Jelaska, Vicko 89, 90, 92
 Jelčić, Dubravko 344, 345, 356, 357
 Jeremić, Dragan M. 125, 126, 145, 148, 156, 344, 347, 357
 Jergović, Miljenko 13, 14, 24
 Job, Ignjat 76, 121, 217, 362
 Jovanović, Aleksandar 109, 111, 114
 Jovanović, Ljubomir (Ljubo) 239, 240, 289, 296
 Jovanović, Nadežda 297, 304
 Jovanović, Slobodan 206, 223

Jovanović, Vasa 247
 Jovanović, Vladan 236, 257, 316, 329
 Jović Krivokapić, Gordana 191, 192, 228, 317, 329
 Jozević, Petar 53
 Juriša, Ivan 247
 Jurišić, Šimun 21, 23, 286, 304
 Jurković, Dušan 231
 Jurković, Ljubo 246-248
 Jurković, Mate 42
 Jutronić, Andre 121
 Jutronić, Petar 19, 24

K

Kačić Miošić, Andrija 121, 171, 224
 Kalanj, Tane 196
 Kalik, Nikanor 197
 Kaliterna, Fabijan 42, 44, 46, 47, 51, 54, 55, 58, 68, 375
 Kant, Immanuel 149
 Kapić, Jure 207
 Karadžić, Vuk Stefanović 164, 174, 237
 Karadžević, Aleksandar I. 169, 172, 223, 288, 301, 310
 Karadžević, dinastija 241
 Karadžević, Pavle 310
 Karaman, Ljubo 64, 70, 233
 Kasolini, Svetina 90
 Kaštelan, Jure 344, 356, 357
 Kaštelančić, Ante 83
 Katalinić Jeretov, Rikard 21
 Katalinić, Vinko 17
 Katunarić, Ante 21
 Katunarić, Boris 61, 62, 63, 375
 Kaufmann, Vicent (Kaufman, Vincent) 152, 156
 Kauzlarić, Mladen 44
 Kečkemet, Duško 28, 33, 38, 40, 44, 46, 50, 66, 70
 Keller, Alfred 55, 64, 68
 Kisić, Asja 32
 Kisić, Vinko 17, 117, 123, 289
 Klaić, Nada 121, 123
 Klier, Lora 21
 Kljaković, Jozo 21
 Knežević, Đorđe 196
 Knežević, Obrad 200

Knežević, Petar 200
 Knežević, Sava 193, 197
 Kodl, Josip 44, 52, 55, 56, 62, 65, 70, 375
 Kojić, Branislav 44
 Kon, Geca 159, 343
 Končarević, Simeon 205, 229, 233
 Konjević Milošević, Nikolina 331
 Korać, Stanko 126, 145, 182, 183, 228, 338, 342, 344, 345, 356, 357
 Korlaet, odvjjetnik 46
 Korolija, Dušan 200
 Korolija, Mirko 99, 101, 103, 106, 113, 152, 153, 156, 170-172, 177, 221, 225, 227, 231, 234
 Korošec, Anton 246, 314
 Kovač, Zvonko 12, 140, 145
 Kožul 200
 Kralj, Franjo 89
 Kraljević, Venedikt (Benedikt) 230
 Kramer, Albert 247
 Krile, Davor 15, 24
 Krivokapić Jović, Gordana v. Jović
 Krivokapić, Gordana
 Krizman, Bogdan 16, 17, 24
 Križanić, Petar (Pjer) 217
 Krleža, Miroslav 15, 119, 318
 Krneta, Lazar (Lazo) 197, 200
 Krolo, Petar 12, 292, 304
 Krstelj, Ivo 16, 17, 18, 237, 238, 286, 288
 Krstulović, Andrija 76, 77-78, 83
 Krstulović, Lovro 52
 Krstulović, Vicko 35
 Kržavac, Savo 89
 Kudrjavcev, Anatolij 20, 24, 28, 30, 31, 32, 33, 40, 308, 330
 Kukoleča, Stevan 19, 24
 Kulišić, Mirko 200
 Kuzmić, Dobroslav 217

L

Lalić, Ivan V. 99, 102, 109, 110, 111, 112, 113
 Laslo, Aleksandar 46, 72
 Lazarević Di Giacomo, Persida 112, 114, 333, 384
 Leab, Daniel J. 28, 40
 Lederer, Ivo John 17, 24
 Lenjin, Vladimir I. 262

Leopardi, Giacomo (Đakomo) 100, 103, 105, 113
 Levš, Vjekoslav 53, 71
 Ležaić, Gojko 197, 207-209, 210, 214
 Ležaić, Mirko 196
 Ležaić, Rade 188
 Livadić, Branimir 120
 Lovrić, Drago 31, 33, 35, 40, 384
 Lozić, Ivo 66, 67, 70, 71
 Lozovina, Vinko 238
 Lukić, don Šime 192
 Lukšić, Zlatibor (Zlato) 46, 47

LJ

Ljubavac, Šimun 234

M

Macaulay, Thomas Babington (Makole, Tomas Babington) 207
 Machiedo Mladinić, Norka 18, 24, 42, 71, 237, 292, 304, 308, 309, 314, 329, 330
 Machiedo, Jerko 286
 MacIntyre, Alasdair 93, 97
 Maček, Ante 53
 Maček, Vladko 30, 246, 249, 251-252, 254, 315, 318, 327, 328
 Madijev, Miha 74
 Maidment, Brian 161, 162-163, 179, 180
 Majnarić, Ines 92
 Majnarić, Ivan 89, 90, 91, 92, 94-95, 96, 375
 Majstrovic, Ivan 322, 328
 Maksimović, Vojislav 165
 Malešević, dr. Boško 197
 Malešević, dr. Đoka 197
 Mandušić, Vuk 171
 Mander, obitelj 74
 Mann, Thomas (Man, Tomas) 105
 Mannheim, Karl 120
 Manojlović, Nikola 197
 Manola, Lovro 42, 49, 65
 Maraković, Marko 12
 Marangunić, obitelj 46
 Marchi, Eraldo 51
 Marčić, Lucijan 173, 174, 225, 234
 Marić, Ivan 89, 90, 91-92, 96
 Marić, Tonka 89, 90

Marinković, Dušan 7, 16, 24, 88, 97, 181, 183, 184, 185, 188, 227, 228, 255, 257, 324, 336, 342
 Marinković, Ranko 352
 Marković, Lazar 246, 247, 256
 Marleaux, André 80, 85
 Marmont, Auguste Frédéric Louis Viesse de 66
 Maroević, Tonko 132, 145
 Martinis, Marcel 19, 23
 Marušić, Milan 17
 Marx, Karl 260, 262, 273, 282
 Marx, William 150, 152, 156
 Mašanović, Dimitrije L. 126, 145
 Maštrović, Ante 247
 Matavulj, Simo 76, 189, 225, 228, 229, 333, 350
 Maticka, Marijan 263, 282
 Maticki, Miodrag 164
 Matić, Dušan 99, 112, 113, 114
 Matić, Lazar 192, 193, 195, 196, 203, 207, 208
 Matijević, Zlatko 18, 24, 287, 304, 305, 309, 321, 330
 Matković, Hrvoje 265, 282, 285, 289, 291, 295, 304
 Matković, Marijan 344, 357
 Matković, Stjepan 307, 308, 329
 Matošić, Dane 42, 66
 Matošić, Dragutin 46, 71
 Matošić, Zdenko 60, 61, 70, 71
 Meneghello, Mate 59
 Meštrović, Ivan 8, 21, 48, 49, 50, 59, 120
 Metličić, Stevan 238, 239-240, 288, 363
 Mičić, Mićo 247, 317
 Mihaljević (Mijaljević), Joso 208, 231
 Mihičić, Andro Vid 9
 Mikačić, Dujam 16, 293, 294
 Milanović, Željko 148, 156
 Milaš, Nikodim 230, 233
 Milesi, obitelj 65
 Milićević, Milan Đ. 229
 Mill, James 157, 161, 179
 Miloradović, Spiridon 230
 Milović, Jevto M. 332, 334, 342
 Miljković-Katić, Bojana 172, 180, 236, 257, 286, 305
 Miović, dr. Jovo 200
 Miović, Dušan 200

Mirković, Mijo 19, 24, 262-263, 264, 282
 Mirković, Vojko 83
 Miše, Jerolim 83
 Mišić, Zoran 142
 Mitrinović, Nikola 321, 330, 377
 Mitrović Janković, obitelj 236
 Mitrović, Đorđe 89, 92
 Mitrović, Petar 59
 Mohorićeva, Marta 178
 Montaigne, Michel de 153
 Montrose, Louis 93, 97
 Moody, Carrol J. 191, 228
 Morin, Edgar 119, 123
 Morović, Hrvoje 14, 24, 304
 Muljačić, Slavko 46, 48, 54, 71
 Murphy, Edward A. 152

N

Nastasijević, Momčilo 135
 Nazor, Vladimir 102, 111, 113
 Nemanjići, dinastija 103, 172
 Nemeč, Krešimir 76-77, 84
 Nestorović, Bogdan 44
 Nežić, dr. Eugen 175
 Nielsen, Christian Axboe 245, 257
 Nikolelo iz Augubija 74
 Nikolić, Kosta 254, 257, 278
 Nodilo, Natko 74
 Nogo, Rajko Petrov 102, 114
 Novak, dr. Grga 214, 309, 330, 376
 Novaković, dr. Tode 196, 199, 201
 Novaković, Dušan 193, 311
 Novaković, Miho 193
 Novaković, Nikola Niko 197, 239, 246-247, 248, 254
 Novaković, Novak 231

NJ

Njegoš, Petrović, Petar v. Petrović, Petar II. („vladika Rade“) Njegoš

O

Obad, Stijepo 19, 24, 268, 283
 Obradović, Dositej (Dositije) 177, 187, 219
 Opačić, Petar 193
 Oreb, Franko 58, 71
 Orfelin, Zaharije 183

Ostojić, Ivan 59, 71
 Ostrogović, Kazimir 44

P

Paladino, Zrinka 50, 57, 71
 Papalić, obitelj 65
 Parać, Ivo 7, 8, 78, 83, 121
 Parać, obitelj 9
 Parać, Vjekoslav (Vjeko) 7, 9, 21, 77, 78, 83, 121, 167, 188, 376
 Parenta, Miloš 230
 Pareto, Vilfredo 120
 Pascoli, Giovanni (Paskoli, Đovani) 105
 Pašić, Nikola 239, 240, 241, 242-243, 246, 256, 290, 317, 328
 Paštrović, Manfred 247, 248-249
 Pavelić, Ante 254, 313
 Pavletić, Vlatko 102, 103, 112, 114, 332, 342, 344, 350, 356, 358
 Pavlović, Dragoslav 315
 Pavlović, Miodrag 142
 Pavlović, Momčilo 318, 330
 Pels, Peter (Pels, Piter) 171
 Penić, Dujam 8, 9, 184, 187
 Penović, Kruno 238
 Perica, Vjekoslav 309, 330
 Peričić, Helena 137, 145
 Peričić, Šime 287, 304
 Perić, dr. Jelka 176, 234
 Perić, Ivo 188, 228, 286, 287, 305
 Perić, Jovo 200
 Perković, Lovre 63
 Perković, Zdeslav 59, 71
 Peruzović 121
 Petranović, Božidar (Teodor) 164, 183-184, 187, 188, 203, 206, 209, 213, 218
 Petranović, Ivo 287
 Petravić, Ante 21
 Petrić, Hrvoje 380
 Petrić, Prvoslav 31, 32
 Petrović, Milivoje 336, 342
 Petrović, Petar II. („vladika Rade“) Njegoš 171, 219, 221, 333
 Pfeifer, Ludwig 93, 97
 Pilić, Šime 190, 259
 Piplović, Stanko 18, 25, 41, 43, 44, 45, 46, 47, 49, 54, 58, 59, 60, 61, 63, 64, 65, 67, 68, 71, 375

Plančić, Juraj 9, 76
 Plečnik, Josip 60
 Plejić, Robert 45, 9, 72
 Plenča, Dušan 237, 247, 254, 255, 257, 270, 271, 279, 280, 283
 Pokrajac, Veljko 193, 199
 Popa, Vasko 142
 Popović, Bogdan 206
 Popović, Jovan 165, 189
 Preko, Nikola 243
 Previšić, Vlatko 12
 Prica, Čedo 82, 244, 358
 Prostran, Stevan 174, 197, 203, 206, 207, 209, 214
 Proust, Marcel (Prust, Marsel) 103, 105, 333
 Prpa-Jovanović, Branka 163, 175, 180
 Puškin, Aleksander S. 333
 Pykett, Lyn 160, 161, 162, 179, 180

R

Radica, Bogdan 9, 21, 28, 29, 40, 314, 330, 362
 Radica, Branislav 14, 17, 18, 25, 28, 31, 32, 40, 65, 72, 305
 Radić, Pavle 242, 266, 276
 Radić, Stjepan 34, 235, 240-245, 249, 256, 277, 289, 290, 291, 292-296, 297, 302, 314, 326, 328
 Radivojević, Julijana 164
 Radovanović, Vladimir 237
 Radulović, Jovan 105, 114, 116, 123, 126, 127, 129, 145, 336, 342
 Raičković, Stevan 142, 143, 145
 Rancière, Jacques 147, 148, 155, 156
 Ranger, Terence 35, 40
 Rapo, Dušan 140, 145, 342
 Rašković, Dušan 193
 Remarque, Erich Maria 15
 Renan, Ernest 153-154, 156, 175, 222
 Ribar, Ivan 90, 96
 Ribnikar, Vladislav 216-217
 Rimac, Marko 14, 17, 24, 25, 236, 257, 287, 305
 Rismondo, Mihovil 73
 Rismondo, obitelj 74
 Rismondo, Vladimir st. 7, 32, 35, 73-83, 84, 85, 100, 105-107, 113, 114, 117, 120-121, 124, 188, 222, 223-225, 227, 228, 364, 375

Rismondo-Berket, Marica 73, 74, 85-86
 Ristović, Ljubiša 89, 90, 97
 Roić, Sanja 105
 Roje Depolo, Lida 46, 72
 Roksandić, Drago 10, 17, 25, 88, 91, 93, 97,
 106, 114, 132, 137, 145, 164, 169, 172,
 174, 180, 181, 182, 186, 187, 228, 236,
 237, 238, 239, 253, 254, 257, 286, 287,
 288, 290, 305, 320, 330, 361, 365, 380
 Rosandić, Tomo 21
 Rousseau, Jean-Jacques 153
 Rubić, Ivo 14, 25, 61, 72
 Rumboldt, Mirjana 72

S

Salvi, Vjekoslav 363
 Sasso, Gennaro 120, 124
 Savić, Milorad 236, 257
 Schiller, obitelj 51, 54
 Schürmann, Werner 42, 43, 68, 69, 375
 Senjanović, Petar 42, 43, 49, 66, 72
 Shils, Edward 122, 124
 Simić, Jelisaveta (Jelena) 208, 231
 Simić, Novak 165
 Simić, Vladimir 239
 Sindičić Sabljo, Mirna 76, 84
 Sinobad, Vladimir 186, 376
 Sirišćević, Slavko 19, 24, 48, 71
 Sirotković, Hodimir 16, 25, 287, 305
 Skočić, Zorka 196
 Slijepčević, Pero 166
 Smiljanić, Ilija 171
 Smiljanić, Kata 171
 Smodlaka, Hranko 46, 68, 76, 79, 82, 83,
 121
 Smodlaka, Josip 17-18, 25, 37, 46, 83, 237,
 286, 287, 288, 305, 308, 311, 316, 325,
 328, 330
 Smodlaka, obitelj 74
 Smoje, Miljenko 28, 32, 33, 40
 Soerensön 189
 Solitro, Vicko 74
 Spaho, Mehmed 246
 Srdović, Nikola 311
 Srebrnić, Josip 244
 Sriće, Dragutin Poštarov 160
 Staljin, Josif V. 262
 Stanisavljević, Đuro 255, 257

Stanojević, Aco 246
 Stanojević, Stanoje 216
 Starčević, Ante 253, 313
 Starčević, Mile 313
 Stefanović, Ignat 247
 Steg, Sigmund 78, 79, 121
 Stendhal (Stendal) 333
 Stojadinović, Milan 245-249, 256, 315, 326
 Stojsavljević, Bogdan 263, 283
 Stojsavljević, Petar 193, 197
 Stranjaković, Dragoslav 253
 Stratico, Šimun Ivan Filip 174
 Strossmayer, Josip Juraj 324
 Studin, Marin 21
 Subotić, Dragan 195, 228
 Subotić, Nikola (Niko) 184, 194, 197, 239,
 247, 248, 311, 317, 318
 Sundečić, Jovan 231

Š

Šarić, Cvijan 206, 213
 Šeat, Jovo 200
 Šeatović Dimitrijević, Svetlana 99, 109,
 112, 114
 Šegota, Petar 121
 Šegvić, Edo 44, 62, 72
 Šen, Edo 44
 Šeparović Palada, Maja 49, 72
 Šepić, Dragovan 16, 25, 287, 305
 Ševeljević, obitelj 48
 Šimetin Šegvić, Filip 10, 169, 180
 Šimetin Šegvić, Nikolina 10, 169, 180
 Šimić, Stanislav 165
 Šimončić-Bobetko, Zdenka 19, 25, 261, 265,
 266, 267, 268, 270, 279, 283, 288, 305
 Šimunković, Ljerka 74
 Šimunović, Dinko 21, 333
 Šitin, Tonći 28, 34, 40, 115, 314, 319, 330
 Škarica, Matej 14, 18, 25
 Škarica, Vjekoslav 237, 286
 Škiljan, Filip 15, 25, 235, 257
 Škrivanić, Bernardin 58
 Škurla Ilić, Vera 21
 Škvorc, Boris 12
 Šperac, Feliks 65, 72
 Šporer, David 116, 124
 Šubic, Vladimir 48, 52
 Šutalo, Goranka 93, 97

T

- Tartaglia, Ivo 18, 19, 29, 37, 42, 47, 49, 69, 289, 292, 297, 299-300, 301, 308, 311, 312, 314, 323, 325, 328, 377
 Tartaglia, Marino 83
 Theuer, Max 42
 Thompson, Edward Palmer 27, 38, 40
 Tićinović, Anita 14, 25
 Tijardović, Ivo 21
 Timotijević, Kosta 245, 247
 Tišma, Aleksandar 82, 332, 344, 358
 Tizian (Tiziano Vecelli) (Ticijan) 103
 Todorov, Tzvetan 154, 156
 Tolić, Milan 76, 83
 Tolstoj, Lav N. 333
 Toma Arhiđakon 74, 77, 83, 84
 Tomić, Jovan 189
 Tončić, Kamilo 57, 72
 Toynbee, Arnold J. 119, 124
 Trakl, Georg 143
 Tresić Pavičić, Ante 21, 249
 Triva, Marko 184, 193
 Trumbić, Ante 17, 83, 287-290, 302, 303, 308, 314, 320
 Tudor, Ambroz 55, 72
 Tupanjanin, Miloš 278
 Turgenjev, Ivan S. 333
 Turina, Vladimir 44, 48, 375
 Tušek, Darovan 43, 48, 72

U

- Ujević, dr. Mate 223, 376
 Ujević, Tin (Augustin) 9, 10, 21, 83, 142, 143
 Urukalo, Milan 200
 Urukalo, Sergije (Serđe) 197, 199, 201, 246, 247, 286
 Uvodić, Anđeo 21
 Uvodić, Marko 21
 Uzunović, Nikola 266, 314

V

- Valérie, Paul (Valeri, Pol) 99, 101, 103, 106, 109, 112, 114
 Velimirović, Nikolaj 195
 Veronese, Paolo (Veroneze) 103
 Vidović, Emanuel 21, 83, 308

- Vidović, S., štampar 212, 215, 376
 Vilović, Đuro 122
 Viola, dr. 233
 Višnjic, Čedomir 191, 228, 242, 257
 Vlačić, Ljubo 208, 230
 Vlak, Relja 89
 Vojvodić, Đuro 199
 Volarević, Srđan 169
 Vrandečić, Josip 14, 29
 Vrbanić, Vid 48, 375
 Vrcelj, Ljubomir 197
 Vučenov, Dimitrije 167, 168
 Vučetić, Šime 82
 Vučo, Nikola 264, 283
 Vujasonović, dr. Vuk 200
 Vukićević, Dragana 127, 145
 Vukićević, Velja 314
 Vuksanović, Miro 169
 Vulinović, Milan 200
 Vurnik, Ivan 45

W

- Williams, Raymond 160
 Wilson, Thomas Woodrow 17
 Wolf, Ken 116

Z

- Zec, Petar 247
 Zelić, Pavle 182, 193, 197, 201
 Zenon 109
 Zidić, Igor 77, 84
 Zotter, Franz 42
 Zubičević, Kata 171
 Zubičević, obitelj 171
 Zuppa, Antun 21, 76, 83, 121

Ž

- Žagar, Danilo 45
 Žagar, Doris 46, 59
 Živković, Petar 248-249, 319, 321
 Žižić, Petar 54, 71

VLADAN DESNICA I SPLIT 1920. – 1945.
Zbornik radova s Desničinih susreta 2014.
Drago Roksandić, Ivana Cvijović Javorina (ur.)

Izvršni nakladnik
Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet
Zagreb, Ivana Lučića 3
tel. 01/6120-111; faks 01/6156-879
e-mail: info@ffzg.hr
www.ffzg.unizg.hr

Izvršni urednik
Boris Bui

Grafička oprema
Boris Bui
Marko Maraković

Prijevod sažetaka na engleski jezik
Tomislav Brandolica

Izrada kazala
Jadranka Brnčić
Drago Roksandić

Izbor fotografija
Ivana Cvijović Javorina
Drago Roksandić

Idejno rješenje naslovnice
Marko Maraković

Grafičko oblikovanje naslovnice
Marko Maraković

Naklada
300 primjeraka

Tisak i uvez
AKD Zagreb

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Nacionalne i sveučilišne
knjižnice u Zagrebu pod brojem 000912530

Desničini susreti, utemeljeni 1989. godine, obnovljeni su 2005. godine na stotu obljetnicu rođenja pisca Vladana Desnice (Zadar, 17. rujna 1905. – Zagreb, 4. ožujka 1967.) kao zajednička inicijativa Programa znanstvenih rasprava *Desničini susreti* Centra za komparativnohistorijske i interkulturalne studije Zavođa za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, fakultetskog Odsjeka za kroatistiku, Hrvatskog društva pisaca i Srpskog kulturnog društva „Prosvjeta“. Održavaju se svake godine redovito koncem onoga rujanskog tjedna u kojem je pišćev rođendan.

Vladan Desnica i Split 1920. – 1945. Zbornik radova sa znanstvenog skupa Desničini susreti 2014.
trinaesti je svezak Biblioteke DESNIČINI SUSRETI Centra za komparativnohistorijske i interkulturalne studije
Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Objavljuju ga zajednički Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu i FF-press.

Zbornici radova u Biblioteci DESNIČINI SUSRETI

Desničini susreti 2005. – 2008. Zbornik radova
(ur. Drago Roksandić i Ivana Cvijović Javorina),
Zagreb: Plejada 2010.

Desničini susreti 2009. Zbornik radova
(ur. Drago Roksandić, Magdalena Najbar-Agičić
i Ivana Cvijović Javorina), Zagreb: FF-press
2011.

Desničini susreti 2010. Zbornik radova
(ur. Drago Roksandić i Ivana Cvijović Javorina),
Zagreb: FF-press 2011.

*Intelektualci i rat 1939. – 1947. Zbornik radova
s međunarodnog skupa Desničini susreti 2011.*
(ur. Drago Roksandić i Ivana Cvijović Javorina),
Zagreb: Plejada 2012.

*Intelektualci i rat 1939. – 1947. Zbornik radova s
međunarodnog skupa Desničini susreti 2012.*
(ur. Drago Roksandić i Ivana Cvijović Javorina),
2 sv., Zagreb: FF-press 2013.

*Intelektualac danas. Zbornik radova s
međunarodnog skupa Desničini susreti 2013.*
(ur. Drago Roksandić i Ivana Cvijović Javorina),
Zagreb: Plejada 2014.

*Vladan Desnica i Split 1920. – 1945. Zbornik
radova sa znanstvenog Desničini susreti 2014.*
(ur. Drago Roksandić i Ivana Cvijović Javorina),
Zagreb: FF-press 2015.

Zbornik sadržava 18 članaka nastalih na temelju priopćenja sa znanstvenog skupa s međunarodnim sudjelovanjem, koji je na temu „Vladan Desnica i Split 1920. – 1945.“ održan u Splitu i Islamu Grčkom 19., 20. i 21. rujna 2014. Autori članaka su: Aleksandar JAKIR, Tomislav BRANDOLICA, Stanko PIPLOVIĆ, Vladimir RIMONDO, Bojan ĐORĐEVIĆ, Svetlana ŠEATOVIĆ DIMITRIJEVIĆ, Tonči ŠITIN, Vladan BAJČETA, Vladimir GVOZDEN, Stanislava BARAČ, Drago ROKSANDIĆ, Dragan BAKIĆ, Šime PILIĆ, Marijan BULJAN, Stjepan MATKOVIĆ, Nikolina KONJEVIĆ MILOŠEVIĆ, Miljenko BULJAC i Ivana CVIJOVIĆ JAVORINA. Tekstovima prethodi urednički predgovor.

„Problematiziranje određenih važnih diskurzivnih pitanja u tekstovima ovog zbornika daje poticaj za čitanje prostora (Splita, Dalmacije, izbrisanih državnih tvorevina, naznačenih izgubljenih odnosa između političkih sila i hegemonijskih praksi koje su oblikovale odnose u prostoru) i u punom smislu riječi pokazuje kako upravo ova tema ima veliki značaj iz perspektive povijesnog, književno-povijesnog, teorijskog i interdisciplinarnog pristupa piscu, opusu i konstrukciji pisca i opusa iz svake obilježene suvremenosti. To znači da ovo istraživanje poticaj je ne samo ponovnom promišljanju međuratne povijesti i odnosa koji se u tom razdoblju stvaraju, nego i mogućnost učitavanja tih odnosa u novu dinamiku oblikovanja prostora i odnosa u njemu koji se konstruiraju danas.“

prof. dr. sc. Boris Škvorc
(iz recenzije)

„Pohvalna je i uspjela tendencija urednika da se kroz sve rasprave, ali i dodatne priloge – pri čemu određenu vrijednost imaju i bogati slikovni prilozi – pokuša dati pregled nad osnovnim biografskim, obiteljskim, povijesnim i političkim činjenicama i tendencijama, kako se ne bismo opet našli u krčmi u kojoj je netko pogasio lampe. I da je samo to zasluga Desničinih susreta i serije zbornika u čijem se sretnom nizu treba i ovaj objaviti, bilo bi dovoljno da ga preporučimo za tisak. Ukratko, uz neospornu kvalitetu priloga, koji su svi bili pojedinačno dvostruko recenzirani, kao i cjeline zbornika, još je važniji kontinuitet objavljivanja radova, izložbi i održavanja simpozija, jer samo se u kontinuitetu stječe sigurnost prosudbi i međukulturalno, akademsko povjerenje još uvijek ne tako samorazumljivo kakvo je već bilo i kakvo bi trebalo biti.“

prof. dr. sc. Zvonko Kovač
(iz recenzije)

CIJENA: 125,00 kn

